

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

... "v imenu vseh Kanadčanov vam prinašam iskreno sporočilo, da je v naši deželi, kjer prebiva 24 milijonov ljudi in ki obsega preko 3 milijone kvadratnih milj, dovolj prostora za nas vse. Mi nočemo, da se spremenite, prosim obdržite svojo slovensko kulturo in dedščino in obogatite našo skupno deželo!"

Generalni guverner Njegova Ekselencija
Ed Schreyer, 9. decembra 1978 Slovenec v Winnipegu, Man. — v angleščini.

... "Bil je čudovit večer. Tukaj v Kanadi lahko zadržite prelepo slovensko kulturo in ste obenem stoprocentni Kanadčani. To ste lahko, to morate biti. Veste, naša dežela bo postala boljša z vašo pomočjo... Mi smo ena družina, zbrana iz vseh delov sveta. To je Kanada..."

Generalni guverner Njegova Ekselencija
Ed Schreyer, 9. decembra 1978 Slovenec v Winnipegu, Man. — v slovenščini.

LETNIK XXX. - VOLUME XXX. Februar 1979 Published monthly by: Slovenian National Federation, of Canada, 646 Euclid Ave., Toronto, Ont., Canada M6G 2T5 Številka 2. — No. 2.

STEBER SLOVENSTVA NA KOROSKEM UMRL

Dne 26. januarja je za vedno zapustil zibelko Slovenije, rojstno Korosko, njen zvesti sin in neustrašeni zagovornik profesor dr. Joško Tischler.

Sin zavednih slovenskih katoliških staršev, rojen 1. 1902 je študiral matematiko in fiziko na Dunaju. Po končanih študijah je služboval najprej v Fuerstenfeldu, nato v Beljaku, nazadnje pa v Celovcu, kjer je bil na slovenski gimnaziji ravnatelj.

Ves ta čas pa se je utrudljivo udejstvoval tudi na kulturnem in političnem področju. Bil je predsednik Slovenske prosvetne zveze, član koroske deželne vlade, pozneje pa prvi predsednik Narodnega sveta Koroskih Slovencev.

Eden njegovih največjih uspehov je gotovo bila ustanovitve slovenske gimnazije v Celovcu l. 1957, čeprav je ob otvoritvi njenega novega poslopja bil že v pokopju. Vsi Slovenci, na Koroskem in po svetu, ga bomo težko pogrešali.

V Sloveniji so pokopali nedavno umrlega Edvarda Kardeža

V Mohorjovem koledarju 1979 je objavil Rafko Lešnik nekaj podatkov o slovenskih škofijah (str. 54-57), iz katerega povzemamo nekaj zanimivosti.

CERKEV V SLOVENIJI

V Mohorjovem koledarju 1979 je objavil Rafko Lešnik nekaj podatkov o slovenskih škofijah (str. 54-57), iz katerega povzemamo nekaj zanimivosti.

Zupnije

Število župnij in drugih pastoralnih enot, ki jih Lešnik šteje med župnije, je znašalo 791: mariborska 281, koprška 211 in ljubljanska 299. Po času ustanovitve je bilo ustanovljenih relativno največ župnij v mariborski škofiji v 18. stoletju (96), v ljubljanski v 19. stoletju (116) in v koprski v 20. stoletju (76). Po velikosti so župnije v Sloveniji dokaj različne: nekako ena četrtina ima nad 3000 prebivalcev, toda 44% jih ima manj kot 1000. V koprski škofiji je takih župnij 150 (7%) in 75 župnij (35%) je bilo brez rednega dušnega pastirja (41 ali 14%).

Duhovščina

Preračunamo na število prebivalcev prinašajo v Sloveniji 300 duhovnikov. Delno pomoč nudijo pri dušnem pastirstvu redovniki, ki vodijo redno 70 župij (8,85%) in sooskrbujejo

Starost	Ljubljana	Maribor	Koper
65 let in več	19,7%	26,4%	15,1%
50 — 64 let	19,5	21,0	31,4
35 — 49 let	27,4	21,9	25,4
34 let in manj	33,4	30,7	28,1

Največ redovnikov (58%) je v ljubljanski škofiji, približno tretjina (33,6%) v mariborski in samo 8,4% v koprski škofiji. Razlika v številu redovnikov v ljubljanski in mariborski škofiji v primeru z 1. 1937 ni velika (9 oz. 14 manj), toda tudi med njimi jih je veliko starih nad

Slovenski demokrati - zganimo se

Ko mlad slovenski človek pride v svet se slej ali prej sreča tudi s tisko čudno "živaljo", ki jo doma resni ljudje imenujejo preprosto emigracija, manj resni pa "sovražniki naše uroditve" ali pa kar "klerofašistična reakcija", pa tudi "temne sile" in celo "izdajalci".

Ko pa človek končno pride v bolj tesen stik z "emigracijo", (To je sicer najmanj bližnja skušnjava za "nedolžne državljane" SFRJ), hitro ugotovi, da se za tem imenom ne skriva miti kakšna peklenišča pošast riniti drhal krvavih rabljev. Pač pa sreča prijazne sivolase gospode, ki radi obojujejo spomine na svoj študentski leta v Ljubljani ali Mariboru, ljubeznive gospe, ki rade pokramljujejo o starem kfarju in starih časih, preproste kmečke ženske, ki so s srcem še vedno na svojem kosčku zemlje kje na Dolenjskem ali Notranjskem in trdozive kmete, ki se nikoli niso mogli prav živeti v novo deželo. Materialno so se povečini lepo opomogli. S pridnostjo in varčnostjo so si nakupili lepe domove, izsolali otroke, ustanovili kulturna društva, dvorane, gledališča, cerkvene občestva in letovišča. Človeku se dobro živi, če vidi, da Slovenci na splošno ne točejoje revščine in ne žive na državne stroške. Povečini so gostoljubni in z gostom iz Slovenije radi pokramljujejo o sedanosti in preteklosti. Tudi leta okupacije in revolucije pridejo na vrsto v takem pogovoru. Prav tako žalost za pobitimi svojci, grenak spomin na nesrečno leto 1945 in tegobe taboriščnih let. Ni nujno, da se vedno strinjajo z njimi, vedno pa se lahko z njimi pogovarjaš. Počutiš se kot rojak

med rojaki, svoj med svojimi.

Potem ti pa nekega dne pride v roke begunski tisk. Kar prece ga je, od Londona do Buenos Airesa. Tu pa naenkrat vidiš, da tudi z begunstvom ni vse najbolj v redu. Presenetil te silna razdrobljenost raznih struj in strujic, polemike, ki mejijo na osebno obračunavanje in neka čudna zagledanost v preteklost. Res je, da je taka razdrobljenost nekaka pravica, vsakokrat pa pogosta lastnost vsake emigracije, pa naj bo bela, rdeča ali pisana. (Človek pomisli na Solženicinovo knjigo Lenin v Zuerichu: "Razbij, razdeli in spet razdeli..."). Res je tudi, da v demokraciji svetu smemo braniti svoj odtенок politične barve in da nam nihče ne more nič za to. Res je, da polemike, ki ostanejo na dostojni ravni, lahko marksističaj razbistre. Vseeno pa se nekdo, ki se prvič seznanja s tem položajem lahko upravičeno vpraša, če naši ljudje po svetu res nimajo NEKEGA SKUPNEGA IDEALA, ki bi jih bolj družil kot pa ločil. Nisem izvedenec za begunski tisk, toda v tistem, kar mi ga je dosedaj prišlo v roke še nisem zasledil članka, ki bi resno obravnaval možne vloge slovenskega bugarstva v SEDANOSTI IN PRIHODNOSTI. Tudi si ne domišljam, da bodo tele vrstice spremenile položaj in da bo zaradi njih zavel nov vater po slovenskem svetu. Toda če bo tale članek vsaj koga vzbudil, da se resneje zamisli v prihodnost našega naroda in možnosti, ki jih imamo, da storimo svojo dolžnost do prihodnjih rodov, potem bo namen teh vrstic gotovo dosežen.

KJE JE SLOVENIJA DANES?

Mislim, da ne bom nikogar presenetil, če zapišem, da je Slovenija danes trdno v rokah komunistov in da se jih Slovenci sami ne bomo nikoli otresli. Možnost je, da bo tako ostalo še dolgo časa (mogoče prav do sodnega dne). Katikoli človek premišlja, nazadnje mora priti do zaključka, da samo dve poti vodita iz totalitarizma: ali nasilni prevrat ali pa postopni razvoj. Nobena od teh poti pa ni odprta Slovincem samim. Nad Slovenijo vedri in oblaci Beograd, Beograd pa živi v senci mogočne Rusije, ujetje v komunizmu. Veriga Ljubljana-Beograd-Moskva je tako močna, da je Slovenci sami ne bomo nikdar pretrgali. Začetki z revolucijo v Beogradu bi bila velika negotovost, začetki z njo v Ljubljani pa popolna nespamet. Samo revolucija v Moskvi ima teoretično možnost uspeha.

Postopen razvoj (raztapljanje komunizma v demokracijo) spet ni mogoče samo v Sloveniji (Stane Kavčič je živ dokaz za to). Tovrsten razvoj v Beogradu ima precej več možnosti. Če bi vse jugoslovanske republike, pantija in armada stopile na pot demokratizacije istočasno in brez večjih medsebojnih razprtij, bi se Jugoslavija utegnila v miru preleviti v demokracijo. (Po zgledu Frankove Španije). Toda zelo malo verjetno je, da bi pri tem Jugoslavija uspela brez večjih pretresov, ki bi pa prav gotovo

Starost	red. bratje	redovnice
65 let in več	55,9%	54,6%
55 — 64	20,6	20,3
35 — 54	15,7	15,7
34 let in manj	7,8	9,3

prisklicali rusko vmešanje. Zato lahko rečemo, da tudi vezi postopnega razvoja vodijo v Moskvo. Se bo rusko ljudstvo zavedlo svoje moči in svoje zgodovinske naloge in se otreslo v katere je uklenjeno že šestdeset let? Ali pa se bo v ruski partiji pojavila skupina "mladih Turkov", ki bo svojo deželo popeljala iz sedanjega totalitarnega imperializma? Bodo ti novi ruski voditelji sprejeli Solženicinov nasvet in zavrgli marksizem kot odvratno tujo navlako in začeli graditi bolj človeško urejeno Rusijo? To so gotovo vprašanja, ki zanimajo ves svet. Na njih zavisi tudi usoda Jugoslavije in Slovenije. Samo takrat, kadar bo ruski pritisk pojenjal, se bo Jugoslavija lahko v miru prelevila. In samo kolikor toliko demokracija Jugoslavija bo dovolila Sloveniji, da si sama izbere državno pripadnost in obliko svoje vladarine. Sele takrat bo nastopil tisti veliki dan, ko si bo "narod pisal sodbo sam". Vsak pošten Slovenec hrepeni po tem dnevu, ki ga bodo poznejši rodovi verjetno slavili kot inš pravni narodni praznik.

MOHORJEVA DRUŽBA VABI NA POČITNIŠKI TEČAJ

Družba sv. Mohorja v Celovcu in Liga Slovenskih Amerikancev v New Yorku objavljata, da so pripravile za letošnji dijaški počitniški tečaj v teku. Kakor lani, bo tudi letošnji tečaj v Slomškovem Dijaškem Domu v Celovcu, ki upravlja Družba sv. Mohorja, in to v času od 24. julija do 23. avgusta. Pripravijo se lahko slovenski dijaki in dijakinje ki v letošnjem letu obiskujejo High School ali College.

Udeleženci bodo plačali samo dejanske stroške za polet in izdatke za polno oskrbo in program v Celovcu. Liga računa, da bo polet New York-Celovec-New York stal približno \$450 (Cleveland dodatno \$76, Chicago \$105). Vsi stroški v Celovcu (stanovanje, hrana, vstopnice, kopanje na Vrbskem jezeru, ekskurzije, itd.) bodo znesli \$450. Cena iz Toronto bo v Can. \$1,150. Dofunkcane cene bodo predvsem odvisne od kurza dolarja, ki je danes precej nižji kot lani. Splošne organizacijske stroške bo tudi letos križala v glavnem

LEAGUE S. A.
P. O. BOX 604
FARMINGDALE, NY, 11735

Ker je število znanih letalskih listov in tudi postelj v Slomškovem Domu omejeno, bo Liga prijavnice sprejela v listem vrstnem redu kot bodo prispele na gornji naslov. Opozorjamo, da so nekateri študentje lani plačali znatno več za letalske listike radi pozne prijave. Na svidenje v Celovcu!

Simon Kregar, tajnik Lige
L. Klauž, koordinator tečaja

Odreži in odpošlji izpolnjeno

PRIJAVNICA ZA POČITNIŠKI TEČAJ V CELOVCU 1979

League S. A.
P. O. Box 604
Farmingdale, NY, 11735

Ime dijaka (—nje) starost.....

Ime in naslov staršev

Ulica Mesto

Država — Provinca Zip.....

Telefon — Area code

spet ujel nepripravljene kot so mas važne prelomnice v preteklosti: Leto 1918, leto 1941, leto 1945? Ali vsaj slovensko begunstvo računata s tistim dnem? Se pripravljata zanj? To so gotovo vprašanja, ki bi jih vsak Slovenec moral imeti vedno na umu. Bojmi sa pa, da se jih mnogi raje preprosto ognejo.

In kaj bo s Slovenci, če tisti dan ne pride in se sedanja "velika sobota" raztegne v neskončnost? Bomo tisoč let vzdihovali nad krivicami Velikega petka izpred tridesetih let? Ali pa se bomo tisoč let hlinili, da uživamo vso svobodo, in to po milosti tistih, ki nam jo bodo krojili po svoji volji? Ali res ni tretje poti?

Je. Na sredi med revolucijo in pokorščino; med tamenjem in hlinjenjem je še ena pot: pot pasivnega odpora. To pat nam kažejo sedanji ruski, češki in še posebno poljski "oporečniki". Ti ljudje so spoznali, da človek lahko ohrani svoje dostojanstvo, če uživa notranjo svobodo duha, ki jo noben režim ne more vzeti. Ta svoboda omogoči posamezniku in skupinam, da tiranu pogledajo v oči in rečejo bobu bob in laži laži. Če bi se, oziroma, ko se bo večina slovenskega naroda priklopala do te notranje svobode, potem bo totalitarnost na Slovenskem mrtva. Toda za dosego te svobode Slovenci rabimo močne ideje,

(Dlje na strani 3)

CAFIK SEES MULTICULTURALISM A UNIFYING FORCE IN CANADIAN LIFE

Pred kratkim je minister mnogokulturnosti g. N. Cafik med drugim, na sestanku Wolk Aris Council-a v Kingstone dejal:

"We believe Canada is a free country and we believe in the importance of someone coming to Canada being able to bring his or her culture into Canada and to share it. That, in our minds, is a unifying force, building a strong country."

"Our Canadian citizenship gives us absolute equality."

"We need a united country... not a nation of Canadian provinces all trying to go their

own way. It might come down to where the Canadian people, themselves, might be the real ones to speak out on how they want powers divided within Canada."

"Never has such a group of over 20 million people, with a national geography that is so diverse, accomplished so much in just over 100 years. Canada's government, working in co-operation with the people, has created more jobs than any other country in the world, with better integrated social services and has been able to reduce the national level of taxation each year except two, with those two years staying constant!"

Minister g. N. Cafik po govoru v Kingstonu

HONOURABLE NORMAN CAFIK, MINISTER OF STATE AND MULTICULTURALISM, RECEIVED HONORARY DOCTORATE

V Münchenu je te dni sprejel kanadski zvezni minister za mnogokulturnost častni doktorat na svobodni ukrajinski univerzi. Ko se je zahvalil za izkazano mu čast, je dejal:

"We, Canadians of Ukrainian background, have a special obligation. We live in a free and open society. We have economic benefits and opportunities unparalleled by the majority of the world's population. Much has been given to us and much is expected of us in return."

Dotaknil se je kandskega stališča na konferenci v Helsinki in v Beogradu, ter dostavil:

"My final statement on behalf of the government made it clear our voice would not be silent and that, as a nation, we would do everything possible to further the cause of human rights in participating states."

"Unless we changes our lives and attitudes towards each other."

"We, in Canada believe we have an obligation to eradicate any transgression of human freedom within our boundaries to maximize the degree of just-

ce within our own system. At the same time we feel that the right to speak out on behalf of those who suffer injustice, persecution and diminution of freedom anywhere in the world and we intend to exercise it."

"Relations between states cannot remain unaffected where respect for human rights and fundamental freedoms is seen to be deficient."

"To my knowledge no other government in the world has a formal policy of multiculturalism. The policy flows from a recognition of our culturally pluralistic society and is rooted in the fundamental belief that all citizens are equal and are free to preserve their own value in the Canadian context."

"If the world is going to survive and we are to have peace in the long run it cannot exist apart from a recognition of the world's diversity, from a recognition that all peoples everywhere are indeed equal, that every culture and every tradition has value in common, that each of us can learn from the other and that all of us will gain by having done so."

• Prva okrožnica papeža Janeza Pavla II. bo po poročilih iz Vatikana posvečena vzgoji. Okrožnico so začeli pripravljati že pred njegovo izvolitvijo za papeža.

• Atleti na moskovski olimpijadi 1980 bodo imela na razpolago tri prostire, ki bodo služili verskim namenom. Prostori bodo v olimpijski vasi.

slovenska DRŽAVA

Subscription rates \$6.00 per year;
50¢ single issue.
Advertising 1 column x 1" \$4.20
Published monthly by
Slovenian National Federation of Canada
646, Euclid Ave., Toronto 4.

Member of C.E.P.F.

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu.

Letna naročina znaša: Za ZDA in Kanado \$6., za Argentino 375 pe-
zov, za Brazilijo 90 krucero, za Anglijo 30 šilingov, za Avstrijo 53
šilingov, za Avstralijo 3.75 avstr. L., za Italijo in Trst 1.200 lir, za
Francijo 900 frankov.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjev
naziranje morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in
izdajatelja.

Toronto

• **Dr. Peter Urbanc je iz akcije ARS SLOVENIJA, daroval za ti-
skovni sklad Slovenske Države \$100.00. Prisrčna hvala! (Uprava
S. D.)**

• **Slovenski tečaj SAVA-nov je v
polnem teku. Udeležba je proti
pričakovanju velika. Na zad-
njem sestanku je bilo prisotnih
nad 50 poslušalcev. So to v glav-
nem univerzitetni študentje. Nekaj
je srednješolcev, precej
pa tudi univerzitetnih diplomir-
ancev. Gospod Vilko Čekuta
trenutno obdeluje slovensko
abecedo, ga. Marija Por kraške
pojave, dr. A. Kuk pa Ustoliče-
nje Koroških vojvod in pokrste-
ljanjevanje Slovencev. Vsa pre-
davanja so dosledno v sloven-
ščini. Z veseljem je opazovati
mladino kako, kljub težavam
jezikovne, z velikim zanimanjem
sledi predavateljem. Odbor
društva SAVA, ki vodi ta tečaj,
vabi tudi starejše Slovence, naj
pridejo pogledati, kako druga
generacija pojmuje svoje slo-
vensko poreklo. Tečaj, ki se vrši
ob ponedeljkih ob 7 uri zvečer
v dvorani Marije Pomagaj na
Manning Avenue, se bo zaključil
dne 9. aprila.**

• **Slovenski skavtje iz fare
Marije Pomagaj so letos v febr-
ruarju zopet obiskali Planino
Ranch, njihovo poletno letoviš-
če, da preizkusijo svoje smučar-
ske zmožnosti. Dasi je bila tem-
peratura ponoči minus 40°F (t.
j. -40°C) in čez dan skoraj minus
20°F, so vseeno preživeli večji
del dneva v čez 1 meter globo-
kem snegu. Polomljenih kosti
zato ni bilo, je precej rdečih
nosov.**

• **"Zvestoba za zvestobo" je
članek dr. Juraja Krnjeviča, ki
ga je objavil v Hrvatskem Gla-
su dne 9. februarja, v katerem
odgovarja uredniku S. D. g. V.
Matkoti na vprašanja, ki mu
jih je g. Matko zastavil ob pri-
loški obiska na uredništvu Hrvat-
skega Glasa, kjer se je takrat
voditelj Hrvatske Seljačke
stranke mudil. Članek obravna-
va v zelo lepi obliki odnose
med Hrvati in Slovenci, zlasti
moralno oporo, ki jo je dr. J.
Krnjevič dal Slovencem, ko
so se ti po drugi svetovni vojni
borili za priključitev Trsta k
Sloveniji. Omenja tudi več slo-
venskih politikov med njimi dr.
Angelca, dr. Kulovca, Franja
Žebota, dr. Cirila Žebota itd., s
katerimi je bil velik prijatelj.
Dr. Krnjevič navaja v dokaz tega
prijateljstva izjavo, ki jo je
dal pred 22 leti uredniku "Klic
Triglavu" dr. Farkašu v kateri
je med drugim dejal, da hočejo
Hrvati ostati prijatelji Sloven-
cev, ne glede na to, kako stališ-
če bodo oni zavzeli do zahtev
Hrvatov po samostojni in su-
vereni državi, ker imajo s slo-
venskim narodom velike in traj-
ne skupne interese. Pričakuje-
mo nadaljnjih izjav."**

• **V soboto 27. januarja je bil
letni sestanek Baragovo zveze.
Udeležba je bila radi slabega
vremena bolj skomna. Udeležil
se ga je tudi Fr. Ruppe iz Mar-
quette, Mich. Izvoljen je bil no-
vi odbor: Mladich Viktor, preds.,
Fred Orehek ml., popreds., II.
podpredseda Tone Gaber ml.,
tajnica Corinne Leskovar, bla-
gačnik Viljem Trinko.**

• **V nedeljo 28. januarja je ma-
ševal in pridigal o Baragju p.
Fortuna: Zorman, pri zadnji ma-
ši pa p. Ruppe iz Marquette.**

• **Old Smoki in druga smučišča
so dobro odrezala letos. Nizka
temperatura in obilica snega!
Dilčarji imajo dobro zabavo in
razvedrilo, kamorkoli gredo.**

• **Pomladinski koncert. Moški
zbor "Fantje na vasi" Vas vabi
na svoj prvi pomladinski kon-
cert, ki bo na Cvetno soboto, 7.
aprila 1979 ob 7.30 uri zvečer
v Slovenski cerkveni dvorani M.
Brezmadežne na 759. Browns
Line v New Toronto.**

Zbor šteje štirinajst članov, ki
že dve leti vstrajno in pridno
vabimo Vas in upamo, da bo-
ste z našim petjem zadovoljni in
prijetno presenečeni. Popelja-
li Vas bomo za urico ali dve v
našo lepo slovensko vas, pod
okna deklet, kjer cvetijo nagelj,
rozmarin in roženkraut.
Nasvidenje! — N. K.

Chicago

• **Novic ni. Sneg nas je kar
dvakrat zaspil. Najprej na Sil-
vestrov večer. Snežilo je kakor
za stavo. Komaj smo se za silo
izkopali iz njega. To se je pozna-
lo na Novoga leta dan v cerkvi
pri maši. Imeli smo tiho mašo.**

• **Silvestrovanje SARC je bilo
pa zelo lepo. Kljub snegu je bil
tudi mnogo ljudi. Morda je bil
tudi vzrok, da so mnogi imeli
mačka in ni bilo ljudi v cerkev.
Tudi pevcev, ne.**

• **Drugi snežni vihar je bil v
soboto in v nedeljo 14. januarja.
Takrat je bilo snega še več.
Skusal sem skidati sneg v ne-
deljo, a mi ni uspelo. Komaj po-
lovico snega sem skidal in na
to obupal. Nihi k maši nisem
mogel. Šele v ponedeljek sem
drugo polovico snega pospravil.
Od takrat se sneg vsak dan po-
navlja. Deset let živim na seda-
njema naslovu, a nikdar ni bilo
toliko snega kakor ga je bilo v
januarju.**

• **Za 28. januarja smo priprav-
ljali Baragovo kosilo. Morali
smo ga odpovedati, ker smo bili
deležni kar 14 dni naprej preveč
snega. Preloženo je na nedeljo
18. februarja. Kosilo bo takrat
za združeno z Misijonskim kosi-
lom.**

• **V soboto 27. januarja je bil
letni sestanek Baragovo zveze.
Udeležba je bila radi slabega
vremena bolj skomna. Udeležil
se ga je tudi Fr. Ruppe iz Mar-
quette, Mich. Izvoljen je bil no-
vi odbor: Mladich Viktor, preds.,
Fred Orehek ml., popreds., II.
podpredseda Tone Gaber ml.,
tajnica Corinne Leskovar, bla-
gačnik Viljem Trinko.**

• **V nedeljo 28. januarja je ma-
ševal in pridigal o Baragju p.
Fortuna: Zorman, pri zadnji ma-
ši pa p. Ruppe iz Marquette.**

Cleveland

• **Predpustni čas je tu. Življe-
nje v Clevelandu je tisti pri-**

Knjige in revije

NOVA KNJIGA O TRSTU

Leta 1947 je Geoffrey Cox, se-
daj Sir Geoffrey Cox, spisal prvo
knjigo, THE ROAD TO TRIESTE
(Por v Trst), o srečanju za-
hodno zaveznških in jugoslo-
venskih čet v Trstu maja 1945.
Za vse, ki so se zanimali, kaj
se je dogajalo tiste dni v Trstu,
je bila Coxova knjiga velike važ-
nosti, saj je bilo zaradi vojne cen-
zure le malo poročil o teh do-
godkih in zaveznških časopisih,
isto pa velja tudi za jugoslovan-
ske. Kot višji častnik obvešče-
valne službe druge novozelan-
dske divizije, to je tiste enote
osme angleške armade, ki je
prva od zapadnih zaveznikov
prišla v Trst, je bil Cox dobro
poučen o dogodkih v Trstu in je
pri mnogih posvetovanjih in po-
gajanjih tudi sam sodeloval.

Konec leta 1977 je izdal novo
knjigo THE RACE FOR TRIESTE
(Tekma za Trst; London: William
Kimber and Co.), ki je sicer opri-
ta na njegov dnevnik in doživlja-
je, katere je opisal že
v prvi, je pa verjetno nekaj no-
vega, ker je staremu dodal ob-
širno diplomatsko ozadje. Novo-
zelandski diviziji pa je dodal še
opis napredovanja četrte jugo-
slovske armade, pri čemer se
je naslonil na uradno jugoslo-
vansko zgodovino Vojno-zgodo-
vinskega inštituta v Beogradu,
ZAVRSNE OPERACIJE ZA
OSLOBODITVENO JUGOSLAVI-
JE, 1944—1945. Najvažnejše pa
je, da skusa Cox odgovoriti na
vprašanje, zakaj je prišlo do tek-
me. V ta namen je raziskal stro-
go tajne angleške arhive, ki so
postali dostopni po preteku tri-
desetih let. Posebno važni so
dokumenti angleškega ministr-
skega predsednika Churchilla,
ki vsebujejo korespondenco z
novim ameriškim predsednikom
Trumanom, s poveljnikom za-
vezniških čet v sredozemju,
maršalom Alexandrom, z angleš-
kim in zaveznškim generalnim
štabom, z ministri, ambasadorji
in drugimi. Nekateri važne po-
datke pa je našel v uradni novo-

merno razgibano. Društva in
klubi vabija na svoje priredit-
ve.

• **Pristavska noč, ki je bila 20.
januarja, je privabila lepo šte-
vilo članov in prijateljev v Slo-
venski Narodni Dom na St.
Clairju. Po večerji so se udele-
ženci zabavali ob prijetnih zvo-
čnih Maršičevega orkestra. Tudi
plesalci so prišli na svoj račun.**

• **Takoj naslednjo soboto 27.
januarja pa so Stajerci vabili
na kolone v dvorano Sv. Vida.
Ta prireditev, ki je bila lepo o-
biskana, je ob enem proslavila
dvajseto obletnico ustanovitve
Stajerskega kluba.**

• **V nedeljo 28. januarja se je
Clevelandski publiko prvič
predstavila s samostojnim kon-
certom Pihalna godba pod vod-
stvom Normana Novaka. Komaj
eno leto je tega, odkar se je ta
godba organizirala. S svojim
igranjem so na koncertu navdušili
navzoče. Da je bil pro-
gram pester, so na prireditvi za-
peli tud Fantje na vasi. Po kon-
certu pa je za ples igral Alpski
kvintet.**

• **Naši Primorski rojaki, vče-
ltnjeni v Ameriško-Primorskem
klubu, so se skupaj s svojimi
prijatelji zbrali 3. februarja v
Slovenskem delavskem domu na
Waterloo Road k večerji in ple-
su. Vsi so bili dobro razpoloženi
in vsestransko zadovoljeni z ve-
čerom.**

• **Slovenski športni klub je pri-
redil smučarski izlet v Geneseo,
New York. Udeleženci, bilo jih
je 94, so smučali v soboto 3.
februarja v Bristol Mountain,
naslednji dan pa v Swain. Obe
smučišči sta v New York drža-
vi. Vsi smučarji so bili navduše-
ni nad izetom in že delajo ma-
črte za drugo leto.**

zelandski zgodovini druge sve-
tovalne vone.

Omejiti se hočem le na nekaj
zanimivosti, ki so važne pred-
vsem za Slovence in Trst. Iz te-
legrama, ki ga je Churchill poš-
lal Trumanu 27. aprila 1945., to
je štirinajst dni po Rooseveltovi
smrti, vzemo, da je "rajni pred-
sednik vedno pripisoval velik
pomen Trstu, o katerem je
predvideval, da bi postal med-
narodna luka, ki bi služila kot
izhod na Jadran za vse ozemlje
podonavskega bazena". (Str.
152). Coxova knjiga pa je tudi
potrdila, da je bilo res to, o
čemer smo prej le sklepali, ali
ugibali. Cox je dokumentiral, da
je bila napetost med Sovjetsko
zvezo in zapadnimi zavezniki, ki
je končno privedla do hladne
vojne, glavni vzrok, da so Ang-
leži in Amerikanci začeli podpi-
rati Italijane proti Jugoslovan-
om. Hladna vojna pa se je za-
čela z nesporazumom na Poljs-
kem. Ze v začetku marca leta
1945 je Churchill lahko sklepal
iz poročil iz vzhodne Evrope, da
Rusi tolačijo čisto po svoje
ustanovitve demokratske vlade
na Poljskem, na kar so pristali
pred mesecem dni v Jalti. Rusi
so namreč priznavali za demo-
kratsko vlado le tako, ki so jo
kontrolirali komunisti. Ko pa so
Rusi zaprli 28. marca nekomu-
nistično voditelje poljske ilegale,
ki so jih zvalili v Moskvo s tem,
da so jim pisмено garancirali
osebno varnost, je bil napravljen
prvi korak v hladno vojno.
Zaveznški voditelji, posebno
Churchill, so bili od takrat pre-
pričani, da hočejo Rusi razširiti
komunistično oblast kolikor
mogoče proti zapadu. Temu se
je pridružil spoznanje, da so
Jugoslovani pri tem "rusko
onodje in koristniki" (Russian
tools and beneficiaries; str.
154). Zato pa je razumljivo, da
je Churchill začel 11. marca
1. 1945, da ima občutek,
"da bomo odslej naprej podprli
Italijo proti Titu". (Str. 18).

Ko je torej Churchill spoznal,
da se hoče Tito polastiti vse Ju-
lejske krajine, in sumil, da to
tudi podpirajo tudi Rusi, je
ukazal maršalu Alexandru, da
je Trst treba zasedeti, kakor hitro
je to mogoče. "Kdor bo prvi
tam, bo imel devet desetih prav-
vic", sporoča Churchill Trumanu
27. aprila (str. 152). Naj do-
dam, da se tega pravila ni držal,
ko je jugoslovska četrta
armada prešla zahodne zavez-
niške in prišla v Trst že 1. maja,
novozelandska divizija pa šele
naslednjega dne popoldne. Od tak-
rat so bile v Trstu Titove in za-
vezniške čete, tekma za Trst pa
se je spremenila v borbo, kdo
bo ostal v Trstu. Ko je prišel ge-
neral Morgan 7. maja v Beograd
z načrtom, da se Julijska kraji-
na razdeli na dva dela, zavezni-
škega in jugoslovskega, in ko
je Tito zavrnil ta predlog, se je
začela prava konfrontacija med
zahodnimi zavezniki in Jugosla-
vijo, ki bi se vsak čas lahko
spremenila v vojno. Ker so prav
takrat Titove čete zasedle slo-
venske dele Koroške, so postali
zahodni zavezniki še bolj prepri-
čani, da je Tito še orodje sovjet-
ske ekspanzije in da se je temu
treba takoj in odločno upreti. V
tem smislu je poročal angleški
poslanik Stevenson iz Beograda
okoli 9. maja: "Če popustimo
Titu v Trstu, bo zahteval južno
Avstrijo, katero zasedajo sedaj
njegove čete, in bo pomagal ko-
munistom v makedonskih po-
krajjih Grčije, da se upro Ate-
nam." (Str. 227). Cox je prepri-
čan, da je jugoslovska zased-
ba južne Koroške škodovala Ti-
tovim zahtevam na Primorskem,
posebno še, ker so se veslele
medseboj dogovorile, kako bodo
zasedle Koroško, dočim ni bilo
nikarkršnega dogovora za Pri-
morsko. Na Koroškem so torej
Titove čete kršile medzaveznški
dogovor, ki je vezal tudi Rusijo.
Cox pravilno ugotavlja, da se

je s konfrontacijo v Trstu zač-
ela hladna vojna, njeni vzroki pa
so segali nazaj v marec, ko so
začeli Sovjeti ravnati s Poljsko
svojevrstno in v nasprotju z
jaltiskim dogovorom. V ta čas
pa spada tudi Churchillova fra-
za "železna zavesa", ki jo je
prvič uporabil v telegramu
predsedniku Trumanu 12. maja
leta 1945, kjer pravi: "Železna
zavesa se je spustila na njihovo
(rusko) mejo. Ne vemo, kaj se
godi za njo. Ni dvoma, da bo
kmalu v njihovih (ruskih) ro-
kah vse ozemlje vzhodno od
črte Lübeck-Trst-Krf". To sem
omenil, ker ameriške sile
knjige še vedno pišejo, da je W.
Churchill rabil to frazo prvič v
svojem govoru v Fultonu, v dr-
ži Missouri, leto dni kasneje. Po-
sebnost revizionistični zgodovi-
narji so podčrtovali, sklicujoč
se na gornji govor, da se je
hladna vojna začela šele po tem
govoru, torej leta 1946.

Druga slična zanimivost pa je,
da ni maršal Alexander avtor
reka, ki je primerjal Jugoslovan-
je s Hitlerjem, Mussolinijem in
Japonsko; pravi avtor tega je
bil predsednik Truman. V posebnem
poročilu Churchillu 11. ali
12. maja pravi namreč: "Prob-
lem je v tem, da se odločimo,
ali bosta naši državi dovolili na-
šim zaveznikom, da bodo lahko
nekontrolirano grabili zemljo
ali pa uporabljali taktiko, ki vse
preveč spominja na Hitlerja in
Japonsko." (Str. 233). Temu je
Alexander dodal še Mussolinija
v svojem govoru 19. maja,
drugače pa je ponovil Truma-
nov misel, s katero se je se-
znal iz Trumanovega poročila,
ki mu ga je poslal Churchill.

Cox navaja tudi dva doku-
menta, iz katerih se razvidi, da
so zahodni zavezniki vedeli, ali
vsaj slutili; da Stalin ne bo pod-
prl Tita, če bi prišlo do spopada
v Trstu. O tem je poročal an-
gleški poslanik v Beogradu, Ste-
venson, okoli 9. maja in maršal
Alexander. Cox pripomi, da no-
beden ni navedel tudi vira za
svojo informacijo. Zato, dostav-
lja Cox, lahko sklepamo, da sta
prejela obvestilo od angleške
obveščevalne službe, ali pa da je
slo za osebno mnenje ljudi, ki
so imeli s Titom opraviti že
dalje časa. Cox sam se nagiblje
k drugim alternativam.

Naj omenim še nekaj zani-
mivosti v zvezi s CLN (Comitato
di Liberazione Nazionale) ali
italijanski nekomunistično ile-
galo v Trstu. Vemo, da so vodi-
telji CLN pričakovali zaveznško
izkrcanje, in ko so mislili, da se

**OPOZORILO
OBVESČAM ROJAKE, ZNANCE IN PRIJATELJE
da imam
URARNO IN ZLATARNO
pod novim imenom**

EMILIAN JEWELLERY LIMITED

In novim naslovom:
1700 WILSON AVE. at Jane
NORTH YORK — SHERIDAN MALL

ZA OBISK SA PRIPOROČA EMIL SLOKAR

Trstu bližajo zaveznške ladje,
so 30. aprila začeli borbo z Nemi-
ci. Iz dokumentov razvidimo, da
so zavezniki res imeli tak načrt.
Suhozemske čete naj bi se pri-
bližale Trstu ob jadranski obali,
vojne ladje pa naj bi napadle
Trst in Pulj z morske strani.
Cox tudi omenja, da so člani
angleške obveščevalne službe
vpostavili telefonsko zvezo s
CLN v Trstu, ko so 30. aprila za-
sedli Benetke in telefonske zveze
s severno Italijo se niso bile
prekinjene, "pa komaj smo se
predstavili, že je bila telefonska
zveza prekinjena". (Str. 157). In
še, novozelandska divizija je
lahko hitreje napredovala, piše
Cox, ker so italijanski partizani
zavzeli in stražili mostove preko
rek od S. Dona di Piave do Soče
in tako preprečili, da bi jih
Nemci razušili. Zanimivo bi bi-
lo dognati, ali je bilo to načr-
no, da bi omogočili zahodnim
zaveznikom priti v Trst pred
Titom.
Končno naj še omenim, da je
Cox prepričan, ker Rusi niso

podprli Jugosavije maja 1945.,
da je to pripomoglo do spora
med Rusijo in Jugoslavijo. Ko
pa govori o vzrokih, zakaj Rusi
niso podprli Jugoslavije, ome-
nja, da je lahko ruska obvešče-
valna služba že maja meseca od-
krila, da bodo Amerikanci pre-
izkusili prvo atomsko bombo.
Bolj verjeten vzrok pa je bilo
ozemeljsko vprašanje. Armade
zahodnih zaveznikov, so zasedle
velika področja ozemlja, ki naj
bi pripadala po jaltiskem dogo-
voru Rusiji. "Spravili v nevar-
nost to ozemlje zaradi koticika
Slovenije se je morale zdati Sta-
linu zelo slaba kupčija," pristav-
lja Cox. (Str. 258).

V knjigi je tudi nekaj manjših
napak. Nekaj hrvaških in srb-
skih imen ni pravilno napisanih
in Pulj ni obkrožen s sloven-
skim 'o' ozemljem. Vsekakor pa
moramo Coxu častitati k teme-
niti raziskavi tajnih dokumen-
tov in k zanimivem opisu teh
izsledkov v novi knjigi.

B. C. NOVAK

SLOVENSKA ZASTAVA

... Obstajata namreč dve slovenski zastavi, ena z rdečo zvezdo
in ena brez nje. Vsi vemo, da je prva uradna zastava Socialistične
republike Slovenije, druga pa nacionalna, historična ...

... V historični zastavi pa vidimo barvne simbole vsega slo-
venskega naroda.

Ta zastava je nad strankami sedanosti in preteklosti. Simbo-
lizira nam boje in sanje slovenskega naroda v vseh časih in ne le
od nekega določenega sodobnega datuma dalje. Ta zastava je pa-
polala v dobi taborov, v časih narodnega prebujanja in uveljavlja-
nje. Predstavlja nam vidni simbol tiste prisotnosti, na katero se
v teh krajih ogroženosti oklicujemo ne od leta 1945, marveč že tisoč
tristo let.

Kdor bi skušal to starodavno zastavo potiskati v kot, bi bil
strankar najhujše vrste. Dokazal bi, da zanika našo preteklost.

Trst, Mladika XXXII/10, str. 172/3.

1979. JE MEDNARODNO LETO OTROKA

NASLEDNJE DELAME V ONTARIO

URADNO IN NA NASLEDNJI NAČIN VI LAHKO POMAGATE K IZBOLJŠANJU STANJA NAŠIH OTROK

Združeni Narodi so razglasili 1979. kot mednarodno leto otroka z namenem vzbuditi zanimanje za otroke povsod.

1979 International Year of the Child

V Ontario je naša vlada vedno gledala na otroke kot na našo najboljšo prvo in je storila vse, da jim nudi možnost najboljšega zdravja, izobrazbe in drugih socialnih načrtov.

V 1979. hočemo izboljšati te uslužnosti, in načrte, ker verujemo, da sta mir in dobronastje bodočnosti odvisna od izboljšanja stanja naših otrok danes.

Razume se, da bo leto otroka zares uspešno v Ontario, mora imeti vsesplošno podporo ... VASO podpora.

Samo vi, kot starši ali prijatelj, lahko nudite ljubezen in razumevanje, ki sta tako potrebna za zdrav razvoj otroka.

Za več informacij o Ontarijskem vladnem načrtu za naše otroke ter za listo nasvetov, kar vi, vaša organizacija ali občestvo lahko stori v času Mednarodnega leta otroka, pišite na:

International Year of the Child 1979, "Today is for Tomorrow"

Secretariat for Social Development
Whitney Block, 1st Floor
Queen's Park
Toronto, Ontario M7A 1A2

**Margaret Bircn,
Provincial Secretary
for Social Development**

**William Davis, Premier
Province of Ontario**

Slovenski demokrati - zganimo se

(Nadaljevanje s 1. strani)

ki nas bodo vodile v procesu osvoboditve.

Mnogi slovenski begunci zmotno mislijo, da bi moralo krščanstvo, oziroma katoliška Cerkev stati na čelu odpora proti komunizmu. Toda pri tem pozabljajo, da glavni sovražnik krščanstva v Sloveniji ni komunizem kot socialni nauk, ampak samo dialektični materializem, ki je po zgodovinskem naključju združen z njim. Če bo nekoga

STANJE SLOVENSKE DEMOKRACIJE

Vzpodbudna novica za Slovenca, ki pride na Zahod iz komunistične Slovenije, je, da so Slovenci po svetu v glavnem prepričani demokrati. Za tiste, ki stalno žive na Zahodu to ni nič posebnega, saj je demokracija vsesplošno, takorekoč v zraku. Za Slovenca iz republike Slovenije pa je demokracija velika beseda, saj je vse prepoznajo zlorabljena v domovini. Zato mu je težko razumeti, zakaj se begunci raje imenujejo antikomunisti in ne vem kaj še, samo tisto ne, na kar bi morali biti najbolj ponosni: da so demokrati. "Antikomunizem" je neprimerna beseda, ne pove nič pozitivnega, in čas je že, da jo vsaj slovenski demokrati vzamejo na smetišče.

Ideja demokracije je, in bi morala biti, najpomembnejša vez, ki naj združuje Slovence po svetu. To idejo bi morali slovenski demokrati širiti tudi med rojake v domovini. Sicer se zdi, da bi v sedanji Sloveniji demokrati zlahka zmagali na svobodnih volitvah, da bi le dobili nekaj tednov časa za predvolilno kampaňjo. Se pa moti tisti, ki meni, da so Slovenci doma že po naravi vsi demokratiškega prepričanja. Je kar veliko "opranih možganov", ki verjamejo, da je Titov režim od vseh na svetu najbolj posrečen. Kdo še ni srečal slovenskih študentov, ki poleti "stopajo" po Zahodni Evropi in na vsa usta hvaležijo Tita in Jugoslavijo? In kdo od tistih beguncev, ki hodijo domov na počitnice, še ni naletel na nečaka ali bratranca, ki je resno trdil, da je "samoupravna družba" nekaj edinstvenega na svetu. In mogoče ga je isto bitje kmalu nato posvarilo, da na vrstu ni preveč vatio govoriti o politiki, ker da sosedje nastavljajo ušesa. Samo znali ta-

dne Zveza komunistov zavrgla materializem kot edino znanstveni nazor in sprejela kristjane v svoje vrste, Cerkev s krščanskega stališča ne bo imela več pravega razloga, da se ustavlja komunistični diktaturi. I) — Iz tega sledi, da je potrebna, da se nasprotuje diktaturi, ki se skriva za privlačno fasado socializma, združijo okoli druge, vsaj enako močne socialne ideje. Taka ideja pa je verjetno samo — demokracija.

kemu nesrečnežu vsaj malo razložiti temeljne ideje svobode in demokracije?

Nekdo se je pred kratkim pritoževal, da Slovenci iz domovine hodijo mmo zamejskih knjižarn in nočejo kupovati zamejskega in begunskega tiska. Tisti dopisnik bi se moral vprašati: Pa imajo kaj kupiti? Kdo, na primer, bo tvegal preiskavo in zapor zato, da bo v Slovenijo pretihotali več mesecev stare novice o razlikah med Vestnikom in Taborom? Ali pa časopis, ki ima slovenske škofo za komunistične agente in Družino za komunistično propagando? Hvala lepa za tak slovenski tisk. In kdo bo plačal trideset dolarjev za življenjske škofo Rožmana, in tvegal, da mu ga različni zaplenijo; vseh 92 trdo vezanih strani. Ta knjiga prav gotovo ni bila tiskana za Slovenijo.

Menda je kakih deset let kar je izšla "Slovenija večeraj, danes in jutri". Ribičič jo je napadel, bila je javno prepovedana, toda Slovenci so jo brali. Izvodi so šli iz rok v roke. Odkod njen uspeh? Bila je pisana jasno, pregledno, v lepi slovenski in izdana v primerni obliki. Za tiste, ki smo jo brali je bila kakor "kracke" počitnice sredi morečega marksističnega žargona, kjer moraš vse prebrati med vrščami. Zakaj se ne bi kd od slovenskih demokratov odločil in napisal knjigo o demokraciji; kaj je, kako "funkcionira", njene prednosti pred drugimi sistemi in nevarnosti, ki ji groze? Taka knjiga bi bila veliko odkritje za masikatero Slovence. Saj je znano, da je politična vzgoja celo v slovenskih srednjih in visokih šolah silno primitivna in da je zato precejšen del sloveske povojne generacije poklično "nepismen".

SLOVENSKA DRŽAVA

Druga močna ideja, o kateri se veliko govori in piše med begunci je ideja slovenske države. Ob tej ideji lahko zasledimo v glavnem tri struje: tiste, ki bi Slovenijo hoteli neodvisno (verjetno v Evropski gospodarski skupnosti), tiste, ki se navdušujejo za konfederacijo Južnih Slovanov in tiste, ki hočejo federacijo kot je sedaj. Veliko črnila se je že prešlo na račun teh razlik. Bojim se, da v glavnem zanam. Če so vsi ti pisci in politiki demokrati, potem se gotovo strinjajo vsaj v temle: Ko bo tuj pritisk pojenal, si bo

SLOVENSKE STRANKE

Svetovnonazorsko se slovenski demokrati prištevamo v glavnem k trem smerem: krščansko-demokratski, ki skuša z družiti vrednote krščanstva in demokracije, liberalno-demokratski, ki izvira iz idealov prosvetljenstva in francoske revolucije in socialdemokratski, ki ima svoj začetek v delavskem gibanju devetnajstega stoletja. Po stari srednjeevropski tradiciji slovenske stranke slone na svetovnih nazorih. Zato imamo Slovenci v glavnem tri demokratske stranke: Krščansko-demokratsko, liberalno in socialistično. Medstrankarski prepiri na Slovenskem so bili nekoč zelo ostrini in pogosto tudi umazani. Casopisi raznih taborov so se polivali z čnojnico "da bi vsaj enako smr-

kvatjajo fanatiki, stremuhi in nergači; pameten človek se vanjo ne meša. Vstopiti v "partijo" večini Slovencev pomeni nekaj poniževalnega "politizirati" proti partiji pa nekaj brezupnega, nevarnega in za o nesmiselnega.

2. Strankarsko življenje v slovenski zgodovini je ostalo v spominu mnogih Slovencev kot življenje prepričljivosti in razdvojenosti, ki je motilo mirno življenje po vaseh in delo po tovarnah. Strankarstvo da je bilo eden od vzrokov slovenske pravdarske strasti. Mnogi ljudje verujejo, da je odsotnost strank veliko pripomogla k občutnemu upadu pravdanja. To mnenje seveda zagovarja in širi tudi uradna "zgodovina", ki tako laže predstavlja svoj režim kot vladavino miru.

3. Mnogi Slovenci po svetu pa menijo, da so strankarji tisti ljudje, ki se pripravajo o starih časih in o pravilnosti mečvojnege ravnanja te ali one osebe. Mislijo da stranke nimajo nobenega pomena za sedanjost in prihodnost slovenskega naroda. O tej prihodnosti da bodo pač odločali ljudje, ki žive v domovini; begunci na razvoj v domovini ne morejo vplivati.

Vse te ideje so nevarne demokraciji. Politika v pravem smislu besede je skrb za javno blaginjo. Večstrankarska (pluralistična) demokracija pa sloni na poštenem tekmovanju strank, ka tera bo več storila za javno blaginjo. Dolžnost vestnega državljanja je, da se vsaj na nek način vključijo v to tekmovanje in tako pridra svoj delež v prid skupnosti. Brez zdravih in močnih strank demokracija ne more pogrnati korenin.

Lahko rečemo, da se veliko dela čarka slovenske politike po svetu. Kakor bi morali vsi demokrati svatno, jasno in nevsilno oznanjati demokracijo (Po- lež tiskane besede imajo na razpolago tudi radio; posebno Trst A in BBC imata veliko poslušalcev v Sloveniji in bi morala biti po svoji naravi zelo odprta oddajam o demokraciji), tako bi morale tudi slovenske demokrat- ske stranke jasno in nazorno razlagati svoje poreklo, zgodovino, sedanjo ureditev in še posebno svoj sedanji program ter pogled na prihodnost Slovenije in sveta. Zdi se mi, da bi brošura ali knjige žepnega formata s tako vsebino hitro našle pot v Slovenijo, kjer bi pomagale vzgajati ljudi za demokracijo. Če te stranke obstoje za slovenski narod, potem ne bi smele zamuditi nobene priložnosti, da razširijo svoje vpliv med ljudi v domovini.

Slovensko begunsko se je že zdavnaj odredilo na lju ko sredstvu za zrušenje komunizma. Zato lahko mirno zapišem, da se slovenske demokratske stranke v glavnem ravna po pravih "lojalne opozicije". Vodstva opozicijskih strank se znana po svetu kot "vlade v senci". Ker na žalost ne poznamo nobenega slovenskega "ministra v senci" osebno, ne morem soditi njihovih sposobnosti in znanja. Pripomnil bi le, da v meni dostopnem zdamskem tisku doslej se nisem zasledil velikih črkov na ministrski ravni. Pa je dolžnost vsakega "ministra v senci", da se zjutraj pogleda v ogledalo in se iskreno vpraša: "Ali sem pripravljen, če me mocoj pokličejo v Ljubljano?"

Niso to take neumestne šale na račun naših politikov. Zgodovina pozna dovolj primerov, ko so se begunski politiki vrnili domov in čez noč postali vodilni moške svoje dežele. Ni nam treba iti nazaj do Lenina, Marxa Soares je dovolj znan primer iz našega časa. Upam, da naš "ministri v senci" skrbno sledujejo dnevna dogajanja v domovini in po svetu. Upam, da pridno študirajo gospodar-

ska gibanja in kulturne premišljavci; pameten človek se vanjo ne meša. Vstopiti v "partijo" večini Slovencev pomeni nekaj poniževalnega "politizirati" proti partiji pa nekaj brezupnega, nevarnega in za o nesmiselnega.

2. Strankarsko življenje v slovenski zgodovini je ostalo v spominu mnogih Slovencev kot življenje prepričljivosti in razdvojenosti, ki je motilo mirno življenje po vaseh in delo po tovarnah. Strankarstvo da je bilo eden od vzrokov slovenske pravdarske strasti. Mnogi ljudje verujejo, da je odsotnost strank veliko pripomogla k občutnemu upadu pravdanja. To mnenje seveda zagovarja in širi tudi uradna "zgodovina", ki tako laže predstavlja svoj režim kot vladavino miru.

3. Mnogi Slovenci po svetu pa menijo, da so strankarji tisti ljudje, ki se pripravajo o starih časih in o pravilnosti mečvojnege ravnanja te ali one osebe. Mislijo da stranke nimajo nobenega pomena za sedanjost in prihodnost slovenskega naroda. O tej prihodnosti da bodo pač odločali ljudje, ki žive v domovini; begunci na razvoj v domovini ne morejo vplivati.

Vse te ideje so nevarne demokraciji. Politika v pravem smislu besede je skrb za javno blaginjo. Večstrankarska (pluralistična) demokracija pa sloni na poštenem tekmovanju strank, ka tera bo več storila za javno blaginjo. Dolžnost vestnega državljanja je, da se vsaj na nek način vključijo v to tekmovanje in tako pridra svoj delež v prid skupnosti. Brez zdravih in močnih strank demokracija ne more pogrnati korenin.

Lahko rečemo, da se veliko dela čarka slovenske politike po svetu. Kakor bi morali vsi demokrati svatno, jasno in nevsilno oznanjati demokracijo (Po- lež tiskane besede imajo na razpolago tudi radio; posebno Trst A in BBC imata veliko poslušalcev v Sloveniji in bi morala biti po svoji naravi zelo odprta oddajam o demokraciji), tako bi morale tudi slovenske demokrat- ske stranke jasno in nazorno razlagati svoje poreklo, zgodovino, sedanjo ureditev in še posebno svoj sedanji program ter pogled na prihodnost Slovenije in sveta. Zdi se mi, da bi brošura ali knjige žepnega formata s tako vsebino hitro našle pot v Slovenijo, kjer bi pomagale vzgajati ljudi za demokracijo. Če te stranke obstoje za slovenski narod, potem ne bi smele zamuditi nobene priložnosti, da razširijo svoje vpliv med ljudi v domovini.

Slovensko begunsko se je že zdavnaj odredilo na lju ko sredstvu za zrušenje komunizma. Zato lahko mirno zapišem, da se slovenske demokratske stranke v glavnem ravna po pravih "lojalne opozicije". Vodstva opozicijskih strank se znana po svetu kot "vlade v senci". Ker na žalost ne poznamo nobenega slovenskega "ministra v senci" osebno, ne morem soditi njihovih sposobnosti in znanja. Pripomnil bi le, da v meni dostopnem zdamskem tisku doslej se nisem zasledil velikih črkov na ministrski ravni. Pa je dolžnost vsakega "ministra v senci", da se zjutraj pogleda v ogledalo in se iskreno vpraša: "Ali sem pripravljen, če me mocoj pokličejo v Ljubljano?"

Niso to take neumestne šale na račun naših politikov. Zgodovina pozna dovolj primerov, ko so se begunski politiki vrnili domov in čez noč postali vodilni moške svoje dežele. Ni nam treba iti nazaj do Lenina, Marxa Soares je dovolj znan primer iz našega časa. Upam, da naš "ministri v senci" skrbno sledujejo dnevna dogajanja v domovini in po svetu. Upam, da pridno študirajo gospodar-

Vožno vprašanje je tudi odkod se bodo vzeli bodoči demokratski voditelji. Mogoče nam bo Bog dal izrednega voditelja za izredne časa. Novega Jana Krenka, Mogoče. Toda izkustvo nas učil, da Slovenci doslej nismo imeli posebne sreče s političnimi voditelji. Ali so nam pomrli ob času, ko smo jih najbolj potrebovali, ali pa so slabo ocenili dejanski položaj in napravili usodne napake. Zato bi bilo dobro, da bi vsaka demokratska stranka imela čim širši vodilni "team" in ga stalno pomlajevala z mladimi močmi. Le tako vodstvo se bo slovenskemu narodu tudi v bodoče lahko predstavilo kot realistična alternativa komunistični hierarhiji.

Prej sem omenil volunost. V Australiji imajo baje po celi črti razkol med "rdečimi" in "belimi". V Kanadi se komunisti vrivajo v slovenska društva, na Koroskem in Tržaškem ljubljanski agenti strahujejo demokrate. Iz takega pisanja bi človek zaključil, da je slovenska demokracija po vsem svetu v defenzivi. Če je res, da je napad najboljša obramba, potem je že skrajni čas, da slovenski demokrati "pokažejo zobe". Ne s hujskanjem ali kričanjem, pač pa s tem da resno prično pridobivati somišljenike na vsej črti: v domstvu, v zamejstvu in doma. Seveda to pridobivanje ne sme sloneti na tem, kaj je kdo bil v preteklosti, ampak raje na tem, kako kdo razume sedanost in glede na prihodnost.

SLOVENSKI DEMOKRATI IN PRIHODNOST

Kaj se bo zgodilo, ko sedar- rod beguncev izuizre? Bodo njihovi sinovi, rojeni v Kanadi ali Argentini prevzeli njihove delo? Bojim se, da ne preveč pogosto. Ali ne bodo rojeni Argentinci ali Kanadčani posvečali svojo prvo skrb svoji novi domovini? Zato se mi zdi, da bo moralo slovensko demokratsko gibanje posvetiti več pozornosti čistim Slovincem v domovini, ki so odprti za demokratske ideje.

Jugoslavanske meje so danes, hvala Bogu, odprte in veliko ljudi prihaja ven na delo in na študij. Mnogi slovenski demokrati zavzemajo važna mesta na mnogih univerzah po svetu. Bi ne kazalo tem starejšim profesorjem, da se zavzamejo za studente iz Slovenije, jim omogočijo štipendije in posojila, ki so marsikje na voljo in jim tako pomagajo do solidne izobrazbe? Ali ni vsak slovenski študent, ki študira na Zahodu (z možno izjemo partijskih štipendistov) in se vrne domov z živo vero v T'a in "socialistično stvarnost" pravzaprav živ neupseh za slovenske demokrate? Ali smo go odbili s svojo zagnanostjo ali pa smo ga uzabili s sumničarjstvom, da je volun. Nasprotno pa je vsak študent (in vsak delavec), ki si je v tujini pridobil spoštovanje do demokracije, samo dodaten kamenček v čevlju, ki želi komuniste in dodaten konček upanja, da bo Slovenija nekoč spet zivavnala svoj hrbet.

Prej sem omenil volunost. V Australiji imajo baje po celi črti razkol med "rdečimi" in "belimi". V Kanadi se komunisti vrivajo v slovenska društva, na Koroskem in Tržaškem ljubljanski agenti strahujejo demokrate. Iz takega pisanja bi človek zaključil, da je slovenska demokracija po vsem svetu v defenzivi. Če je res, da je napad najboljša obramba, potem je že skrajni čas, da slovenski demokrati "pokažejo zobe". Ne s hujskanjem ali kričanjem, pač pa s tem da resno prično pridobivati somišljenike na vsej črti: v domstvu, v zamejstvu in doma. Seveda to pridobivanje ne sme sloneti na tem, kaj je kdo bil v preteklosti, ampak raje na tem, kako kdo razume sedanost in glede na prihodnost.

SLOVENSKI TISK IN

Slovenski begunci tisk velik del svojega prostora posveča preteklosti, posebno še tragičnim letom druge svetovne vojne. To je razumljivo in upravičeno, če pomislimo, da tista leta pomenijo ne samo tragedijo vsega slovenskega naroda, ampak tudi osebno tragedijo večine naših ljudi po svetu. Pisatelj Franc Finžgar pravi, da bi morala sleherni slovenski družina napisati kroniko vojni let in jo ohraniti za svoje potomce. Še v večji meri bi moralo veljati za slovenske begunce po svetu, posebno še tiste, ki so v usodnih

Govorje Slovincem, če se kdaj izkaže, da so se ti gospodje šli samo politiko po imenu.

SLOVENSKI DEMOKRATI IN PRIHODNOST

Kaj se bo zgodilo, ko sedar- rod beguncev izuizre? Bodo njihovi sinovi, rojeni v Kanadi ali Argentini prevzeli njihove delo? Bojim se, da ne preveč pogosto. Ali ne bodo rojeni Argentinci ali Kanadčani posvečali svojo prvo skrb svoji novi domovini? Zato se mi zdi, da bo moralo slovensko demokratsko gibanje posvetiti več pozornosti čistim Slovincem v domovini, ki so odprti za demokratske ideje.

Jugoslavanske meje so danes, hvala Bogu, odprte in veliko ljudi prihaja ven na delo in na študij. Mnogi slovenski demokrati zavzemajo važna mesta na mnogih univerzah po svetu. Bi ne kazalo tem starejšim profesorjem, da se zavzamejo za studente iz Slovenije, jim omogočijo štipendije in posojila, ki so marsikje na voljo in jim tako pomagajo do solidne izobrazbe? Ali ni vsak slovenski študent, ki študira na Zahodu (z možno izjemo partijskih štipendistov) in se vrne domov z živo vero v T'a in "socialistično stvarnost" pravzaprav živ neupseh za slovenske demokrate? Ali smo go odbili s svojo zagnanostjo ali pa smo ga uzabili s sumničarjstvom, da je volun. Nasprotno pa je vsak študent (in vsak delavec), ki si je v tujini pridobil spoštovanje do demokracije, samo dodaten kamenček v čevlju, ki želi komuniste in dodaten konček upanja, da bo Slovenija nekoč spet zivavnala svoj hrbet.

Vožno vprašanje je tudi odkod se bodo vzeli bodoči demokratski voditelji. Mogoče nam bo Bog dal izrednega voditelja za izredne časa. Novega Jana Krenka, Mogoče. Toda izkustvo nas učil, da Slovenci doslej nismo imeli posebne sreče s političnimi voditelji. Ali so nam pomrli ob času, ko smo jih najbolj potrebovali, ali pa so slabo ocenili dejanski položaj in napravili usodne napake. Zato bi bilo dobro, da bi vsaka demokratska stranka imela čim širši vodilni "team" in ga stalno pomlajevala z mladimi močmi. Le tako vodstvo se bo slovenskemu narodu tudi v bodoče lahko predstavilo kot realistična alternativa komunistični hierarhiji.

Prej sem omenil volunost. V Australiji imajo baje po celi črti razkol med "rdečimi" in "belimi". V Kanadi se komunisti vrivajo v slovenska društva, na Koroskem in Tržaškem ljubljanski agenti strahujejo demokrate. Iz takega pisanja bi človek zaključil, da je slovenska demokracija po vsem svetu v defenzivi. Če je res, da je napad najboljša obramba, potem je že skrajni čas, da slovenski demokrati "pokažejo zobe". Ne s hujskanjem ali kričanjem, pač pa s tem da resno prično pridobivati somišljenike na vsej črti: v domstvu, v zamejstvu in doma. Seveda to pridobivanje ne sme sloneti na tem, kaj je kdo bil v preteklosti, ampak raje na tem, kako kdo razume sedanost in glede na prihodnost.

Prej sem omenil volunost. V Australiji imajo baje po celi črti razkol med "rdečimi" in "belimi". V Kanadi se komunisti vrivajo v slovenska društva, na Koroskem in Tržaškem ljubljanski agenti strahujejo demokrate. Iz takega pisanja bi človek zaključil, da je slovenska demokracija po vsem svetu v defenzivi. Če je res, da je napad najboljša obramba, potem je že skrajni čas, da slovenski demokrati "pokažejo zobe". Ne s hujskanjem ali kričanjem, pač pa s tem da resno prično pridobivati somišljenike na vsej črti: v domstvu, v zamejstvu in doma. Seveda to pridobivanje ne sme sloneti na tem, kaj je kdo bil v preteklosti, ampak raje na tem, kako kdo razume sedanost in glede na prihodnost.

NASA PRETEKLOST

Slovenski begunci tisk velik del svojega prostora posveča preteklosti, posebno še tragičnim letom druge svetovne vojne. To je razumljivo in upravičeno, če pomislimo, da tista leta pomenijo ne samo tragedijo vsega slovenskega naroda, ampak tudi osebno tragedijo večine naših ljudi po svetu. Pisatelj Franc Finžgar pravi, da bi morala sleherni slovenski družina napisati kroniko vojni let in jo ohraniti za svoje potomce. Še v večji meri bi moralo veljati za slovenske begunce po svetu, posebno še tiste, ki so v usodnih

sov pisati zgodovino in vse preveč je zagovarjanja (apologije) in opravičevanja. Zdi se mi, da potrebujemo več nepristranskega in pogumnega iskanja resnice, pa naj bo ta nepriljetna, bridka ali strahotna. Trdi se, da komunisti doma načrtno unicujejo vse zanje obremenilne dokumente, dvomljive pa držijo črte, da niti lastni zgodovinarji ne morajo do njih. (Leta 1972 je Metod Mikuš pisal v Sobotnem Delu: "Za slovenskega zgodovinarja je laže, če je nek dokument v Washingtonu kot pa če je v Beogradu"). Zato pa bi morali slovenski demokrati sistematično odkrivati, hraniti in objavljati vse dokumente, ki osvetljujejo resnično podobo naše "preteklosti". Odlični primer takega pričevanja je gotovo. Dolen čeva Moja rast, Zeleti je, da bi Slovenci dobili še veliko takih del. Gotovo je, da nismo vsi rojeni za pisateljevanje. Toda mnogi med nami imajo talent, poznajo se s pričami in z dobro voljo bi se taka pričevanja lahko ohranila za prihodnje lahove. "V Rogu ležimo pobiti" je krožila po Sloveniji in marsikomu odprla oči. Zakaj ne bi dobili še drugih podobnih pričevanj o manj strahotnih pa vse-kakor usodnih dogodkih? Pred leti mi je prišla v roke povest Huda pravda, ki je baje "prva domobranska povest". Zdi se mi, da bi pisatelj napravil večjo uslugo svojemu narodu, če bi namesto precej naive in umetniško nedodelane povesti raje stvarno popisal zgodovinsko ozadje, ki mu je služilo za to povest. Izkustvo marsikaterega preprostega domobranca, ki si je končno rešil kožo, bi se bralo kot najboljša povest. Toda vsi ti ljudje počasi umirajo in nekoga dne bodo slovenski kulturniki spoznali, da so zamudili veliko priložnost. Ne odhajajo pa samo preprosti ljudje, celo tisti, ki so vse življenje držali pero v rokah, so odnesli veliko s seboj. Mnogi ljubljanski študentje so brali Jurčevego Skozi

ZDOMSKI TISK IN SLOVENIJA

Po drugi strani pa je čas, da se zdamski tisk bolj jasno zave svoje dolžnosti do sedanjega rodu v domovini. Ze prej sem omenil, da ne velja pritožba, češ da Slovenci iz domovine ne morajo brati zdamskega tiska. Zdi se mi, da bi kar veliko brali, če bi se ponudba nekoliko bolj ravnala po potrebah potrošnikov. Naj omenim nekaj pravih, katerih bi se zdamski, domovini namenjeni tisk gotovo moral držati:

1. Zavedati se, da je demokratski tisk glas demokratske izbi-re (alternativa). Zato naj dosledno razodeva demokratskega duha, strpnost, širino in odprtost za spremembe.

2. Jasnost. Komunisti zavijajo resnice v tuje in fraze, katere večina bravcev ne razume. Zato naj demokratski tisk piše jasno, pregledno in predvsem resnično!ubno. Ko bodo mladi Slovenci primerjali obe verziji, komunistično in demokratsko, jim bo prav ta javnost pomagala do resnice. Diktatorji se boje resnice, demokrati se je ne boj- je. To je največja razlika med obema tiskoma in demokrati bi jo morali kar najbolj izkoristiti.

3. Pišimo stvarno in nepristransko. Celotna pametni časnikarji v Ljubljani se ogibljujejo kričanja in bombastičnih gesel, ker vedo, da to ljudi odbija. Demokrat se ne boji resnice. Zato ne kriči, ampak pošteno in mirno pove kaj misli.

4. Pišimo dobro slovensko.

DARUJTE V TISKOVNI SKLAD "SLOVENSKE DRŽAVE"

luči in sence. Prišel je do leta 1941 in omahnil. V prezgodnji grob je odnesel dragoceno pričevanje o revoluciji.

V domovini posvečajo veliko pozornost "zgodovini NOB". Se pomnite tovariši "na ljubljanskem radiu in čela poplava knjig, člankov, povesti in romanov imajo nalogo da svežijo spomin "na slavné dni". Mnogo popačenih polresnic in naravnost izmišljenih dogodkov je na ta način šlo med ljudi. Spominjam se prizora, ko sta stareljša kmetica in njen sosed v zelo partizanskem kraju kričala v radio: "Lažeš, lažeš". Nasem lju izprašal o resničnem potoku tistih dogodkov in ob sta svoje skrivnosti odnesla v grob. In potem imamo vse tiste "znastvenno dokumentirane knjige", ki so jih napisali Sajci, Vidlič in drugi. Precej polemik proti tem avtorjem je bilo napisanih (kar zadeva dr. Cigana v Vestniku je kar dobro) toda, se je že kdo lotil sistematične "protidokumentacije", ki bi boljše izpodbila vse nerresnic in polresnic, kot vsaka polemika ali apologija? (Se najbliže temu, kar imam v mislih je prišla Krivda rdečih front).

In še nekaj moti pri pisanju o preteklosti: malomarne rditve, da je nekaj res, čeprav ni dokazano. Zakaj ne prepusimo takega pisanja komunistom. Naj nje zgodovina postavlja na laž; Slovenski demokrati pa pišimo raje tisto, kar zanesljivo vemo, in če česar ne vemo, to pošteno priznamo. Samo en primer: Kdo je ubil Marka Natlačena? Leta 1966, ko se je ministar Kadunc obesil, je N-ša Luč pisala, da je bil to Kadunc. Zda pa Sij slovenske svobode trdi (Junij 1978), da je bil to nek Edo Brajanč. Vsak razsodni bravec bo po tiskih informacijah zaključil, da ime atentatorja še ni znano. Bi ne bilo bolj prav, da tudi zdamski tisk to dejstvo preprosto prizna? S tem lahko samo pridobi na verjetnosti.

V zadnjih štiridesetih letih se slovensčina ni dosti spremenila. Zvestoba Brezniku je še vedno zglede dobrega jezika. Čeprav se včasih sliši, da doma vsi govore neko spakodranščino, to ni res. Mladi izobraženci so silno občutljivi za lepoto jezika in članke v slabi slovensčini jih ne bodo prebrali. Zdi se mi, da bi uredništva demokratskih listov morali posvetiti več pozornosti temu dejstvu, pisi pa primerjati svoj slog in besedni zaklad s tistim, ki ga uporabljajo dobro urejevalni listi doma in v zamejstvu.

Kaj pa vsebina? Obnavljanje medvojnih dogajanj bi vse-kakor sodilo bolj v knjige, revije in zbornice. Listi pa bi se mogoče lahko bolj posvetili poročanju in komentiranju novic iz domovine, zamejstva in zdams- tva. Res je, da novice iz Jugoslavije ne prihajajo preveč točno na uredništva demokratskih listov. Naj pa nihče ne trdi, da je dopisovanje iz domovine nekaj nemogočega. Če New Times lahko poroča o Sloveniji iz Beograda, bi tudi naši listi lahko izvedli iste novice iz Ljubljane (via zamejstvo). Listi (in brošure) bi lahko komentirali vedno nove ustave in zakone, ki jih izdajajo v Jugoslaviji. Pri tem bi za bravce doma lahko primerjali, kako so iste stvari urejene v demokratskih deželah. Če bi se pri tem izluščilo kaj pozitivnega za sedanji režim doma, slovenski demokrati še ne bomo trpeli škode. Stvarna in širokovno pripravljena primerjava bi prav gotovo zbudila pozornost izobraženec onstran meje. Podobne analize bi bile potrebne za področje socialnega škrbstva, urbanizacije, onesnaženja okolja, vzgoje in religije. Obenem bi listi lahko primerjali, kakšen je program demokratskih strank do teh problemov.

V demokratskem tisku bi se morala spet pojavljati imena

(Dolge na strani 4)

Da ne pozabimo . . .

Ker nam je v prejšnjih številkah primanjlovala prostopa, prinašamo šele v današnji številki izvlečke in govora g. dr. A. Kuča, ki ga je imel ob priliki "19. Slovenskega dneva", na slovenski pristavi v Boltonu, dne 30. julija lanske leto.

Potrebo bi bilo, da si Slovenci v Kanadi ob časa do časa izprašamo vest in si zastavimo par temeljnih vprašanj.

Kdo smo?
Kaj in kje smo?
Zakaj smo tu kjer smo?
In končno:

Ali imamo kot taki morda le kakšno poslanstvo, ki se ga moramo neprestano zavedati in ga v naših okoliščinah tudi opravljati?

Smo pripadniki ene skupnosti, kljub ribniškemu, prekmurškemu, primorskemu, priiškeškemu ali gorenjskemu narečju. Besede: oče, mati, Bog, domovina, kruh, življenje in smrt, nas povezujejo v skupnost, ki ji politični zamiselniki dajejo ime NAROD. Slovenska materina beseda nas skupno s krvnim sorodstvom veže v eno samo družino; zato se v prisrčnosti dostikrat med seboj nagovarjamo z besedami: brat, sestral. Pripadniki drugih narodnosti so lahko naši prijatelji; nikdar pa med njimi in nami ne more biti tako sproščena odnosa, kot ga najdemo med nami samimi. Dokaz, da je ta odnos nekaj čisto svojstvenega, najdemo, če se po dolgih letih osamljenosti in dolžnosti med samimi tujci nenadoma znajdemo v družbi Slovencev, osebe, ki govori isti jezik, kot ga nas je učila mati, ko smo se še v plečičkah skrivali za njenim predpasnikom. Kako je naše veselje, ko slišimo domačo slovensko besedo! Če jo slišimo v harmoniji, v lepi slovenski pesmi, se nam srce topi od veselja in žalosti. Solze nam pridejo v oči! Zakaj? Ker nam slovenska beseda, govorjena, še bolj pa peta, odklene zaphte zaprtosti in zakrknjenosti in nam vrne tisto sproščeno otroško veselje, ki obsega vse, kar nam je kudaroli v življenju bilo dragega. Slovenski jezik nas torej povezuje v eno družino. Ta družina je sicer majhna v primeru z drugimi družinami sveta, pa zato za nas nič manj važna. Naša je, k njej pripadamo! Ponosni smo nanjo! Brez nje bi bili sirote, otroci brez staršev.

Da ima ta družina tudi svoje posestvo, svojo domovino, z lastnim imenom, v kateri se pošteno preživlja že 1500 let, je drugi vzrok, da smo nanjo ponosni. Kaj bi bil narod brez svoje lastne zemlje? Čreda preplašenih ovac, ki bi se potikale po svetu iskajoč zelenih pašnikov. Nikjer ne bi bili doma, povsod bi nas izpodirivali. Naša domacija pa stoji na enem najlepših delov sveta: od Gospe Svete pa do Jadrana, od Gor-

jancev do Panonske nižine in vse do Beneške Slovenije in zapadu se razprostira to posestvo slovenske družine. Ni največje v Evropi čeprav je eno najstarejših; a naše je, čisto in a š e ! Nič montgaga ni na njem, nasprotno: tuji nam dolgujejo najemnino a del te domacije, katero so si s silo in zvičajo prilastili. Naši pradeditelji, naši očetje, bratje in sestre so jo z žuljavimi rokami in s svojo kraljevo drago odplačali, ko so jo branili pred prežetimi in požrežnimi tuji in tujimi idejami.

Že od sredje 8. stoletja, ko so naši pradeditelji od apostolov Modesta in sv. Cirila a Metoda sprejeli krščansko vero, je naš narod ostal zvest tej veri. V času turških vpadov jo je branil za zidovi svojih božjih hramov, v času reformacije ni klonil pritisku nemškega protestantizma, brezbožni komunizem je ni mogel zatreti. Kako trdno je krščanska vera ukoreninjena v slovenskem narodu smo lahko videli v času druge svetovne vojne, ko so zanj deset in deset tisoči njenih sinov bili pripravljani dati svoje življenje. Ko smo se mi sami odločili zapustiti zasvojeno domovino, nam je ta vera bila edino upanje na uteha, da vse še ni izgubljeno. Tudi danes verujemo, da bo ta vera slovenski narod ohranila in mu vrnila svobodo.

Znano zgodovinsko dejstvo je, da so Slovenci že v svoji najstarejši zgodovini bili eden najbolj demokratičnih narodov na svetu. Že pet sto let pred tako opevano Magno Carto angleškega kralja Janeza (iz leta 1215), ki se pa po svojem pomenu še zdaleka ne more primerjati važnosti principa demokratske predaje oblasti slovenskega ljudstva svojem vojvodi, so si Slovenci na edinstven način volili svoje vladarje. Vsi verodostojni zgodovinarji ta obred označujejo kot "najstarejšo USTAVNO prico, kar jih premore Evropa".

Da je o Ustoličenju pisal tudi francoski pravnik in zgodovinar XVI. stoletja Jean Bodin je znano. Da je predsednik Združenih Držav, Thomas Jefferson v svojem lastnem izvodu Bodinove "Republike", ob robu strani, kjer Bodin govori o Ustoličenju Koroških vojvod, lastorodno s svimčnikom pripisal nekaj pripomb z začetnicami svojega imena je pred kakimi 10 leti odkril slovenski zgodovinar in emigrant prof. dr. Jože Felician in objavil v svoji knjigi "Geneza kontraktualne teorije in Ustoličenje Koroških vojvod". V tej knjigi pisec doka-

SLOVENSKI DEMOKRATI - ZGANIMO SA

(Nadaljevanje s 3. strani)

"ministrov v senci" in njihovih sodelavcev. Ne samo, da bi s svojim pisanjem predstavili sebe Slovencem doma, ampak bi tako bravcem tudi omogočili, da sami presodijo znanje in kompetenco demokratskih voditeljev. Končno bi tako, bolj konkretno in aktualno pisanje razbilo mit, da so slovenske demokratske stranke zamrzile na predvojni ravni in da bi v primeru ponovnega vzpona na oblast poskušale zavneti kolo zgodovine nazaj v dvajseta in trideseta ldt. Ta mit se nam lahko zdi še tako smešen, toda v Sloveniji veliko ljudi verjame vanj.

Teh nekaj misli se mi je porodilo v preteklih tednih in me-

kuje, da je opis tega obreda vplival na Jeffersona pri sestavljanju Ameriške izjave o neodvisnosti, znane kot Declaration of Independence. To razlago je sprejel tudi ameriški senat, ki je dne 28. novembra 1967 sprejel tozadevno resolucijo, ki jo je v senatu prebral governor in senator, Slovenec, Frank Lovše.

Vsi ti zgodovinski viri dokazujejo, da smo Slovenci že več kot pred 1000 leti uveli v politično organizacijo enega najboljših demokratskih principov predaje in sprejemanja oblasti od naroda na kneza, po kmetu. Slovenci v Clevelandu so za 200 letnico Ameriške neodvisnosti dali temu zgodovinskemu dejstvu javno priznanje, ko so v sredi svojega naselja postavili spominsko ploščo z napisom: "Slovenias, Thomas Jefferson and Declaration of Independence", katero ste verjetno mnogi osebnostno videli. Slovenci bi se morali na to s ponosom spomniti zlasti v trenutkih, ko nas obdaja občutek majhnosti, neopombnosti in manjvrednosti!

Slovenci smo našo demokratsko tradicijo med drugo svetovno vojno branili in jo hoteli ohraniti za čas, ko bo na slovensko zemljo zopet zasijalo sonce svobode. Ko smo spoznali, da v teh naših naporih ne bomo uspeli, smo se pred 33 leti s teškim srcem poslovili iz svoje ponovno zasvojenjane domovine in šli iskati svobodo v tujino, rajši kot da bi ostali sužnji v domovini.

SLOVENSTVO, KRŠČANSKA VERA in hrepenenje po SVOBODI so torej tiste točke, ki nas še danes tesno vežejo v eno samo enotno skupnost.

Res je, da smo se prva leta emigracije preveč izživljali v ozkosrčnih, osebnih, vsem škodljivih nesoglasjih. Deloma si jih lahko razložimo z našo begunjsko usodo, ki ni bila lahka. Skušali smo najti krivca za to usodo med nami samimi, pa smo pri tem mnogokrat pozabljali, da so pravi krivci te le komunisti. Pa smo končno, hvaleh Bogu, le spoznali, da so taksi medsebojni prepriji le nam samim v škodo in našim nasprotnikom v korist. Zato smo zadnja leta, vsaj v Torontu, skušali to popraviti. Z notranjim zadoščenjem ugotovljamo, da so ti naši naporji že rodili nekaj uspehov, ne samo v Kanadi, temveč je naš vzgled udobno odzvenel tudi v slovenskih skupinah izven Toronta.

To se mora nadaljevati! Prvo področje našega nadaljnega sodelovanja bo, jasno, najlažje v točkah v katerih smo si edini. Tako bi morali v bodoče skupno sodelovati pri vseh vsenarodnih naporih. Primer takega sodelovanja je npr. praznovanje slovenskega praznika 29. oktobra. Ta narodni praznik bi moral združiti vse Slovence, saj smo se leta 1918 vsi Slovenci, liberalci, klerikalci, socialisti in celo komunisti, če je takrat kje kakšen še sploh obstojal, otrešli avstrijskega jarma, ki nam je Slovcem kratil osnovne človekove pravice do slovenskega jezika, kulture in svobodnega gospodarskega in političnega življenja. Če bi Slovenci v sedanjih Jugoslaviji ne bili tako zapostavljeni z praznovanjem raznih partizanskih bitk na Drini in Neretvi, katerih je skoraj toliko kot v Torontu med Slovenci banketov, bi 29. oktober tudi oni lahko praznovali.

Ker je s praznovanjem 29. oktobra združena tudi 30. letnica odkar smo prvi Slovenci, ki smo iskali svobodo v svetu, to našli v eni najboljši demokratski državi na svetu — Kanadi — bi bilo za želeži in za pričau-

kovati, da bi se praznovanja udeležili tudi vsi tisti, ki so prišli v to deželo pozneje. Čeprav nekateri trdijo, da so prišli v Kanado iz gospodarskih razlogov, so še vedno tukaj v glavnem zato, ker jim domači totalitarni režim ni dovolil ali omogočil razviti njihovih osebnih individualnih sposobnosti in ambicij. Šele nova domovina, Kanada, z demokratičnim političnim in gospodarskim sistemom proste osebnosti jim omogoča neovirano razvijati in uveljavljati njihove sposobnosti in so prav radi te svobode uspešni. Kar naj se vprašajo, če bi v to deželo prišli, če bi vesti od prvih, političnih beguncev, ki so se v Kanado vselili pred njimi, bile neugodne: da živijo v pomanjkanju, nezadovoljstvu in politični tiraniji! Ali bi potem še vedno zapustili domovino, da bi prišli izpod dežja pod kap? Jasno da ne! Vidite prijatelji, kako sta ekonomija in politika povezani. Teško je ločiti eno od druge. Pa četudi čutite, da ste morda le malo drugačni od nas ostalih, ste še vedno Slovenci in bi kot taki, s svojo udeležbo, podprli manifestacijo naroda, kateremu pripadate.

Politične manipulacije velikih narodov so slovensko zemljo stalno razkosavale in njene pokrajine delile različnim sosedom, tako, da Slovenci v novejši zgodovini nikoli nismo bili vsi svobodno združeni pod eno streho. Posledično so si te pokrajine, v želji da ohranijo slovenstvo, razvile močan pokrajinski patriotizem, ki ga v Kanadi še danes vidimo v obliki pokrajinskih društev npr. Štajerske, Kranjske, Primorske in Primurce. Ta krajevna opredelitev je koristna, ker ustvarja medsebojno tekmovanje, od katerega ima koristi ves narod. Toda včasih, kadar gre za vsenarodne interese, bi morali na tako delitev za trenutek pozabiti in v zavesti, da smo vsi Slovenci, pri vseslovenskih akcijah sodelovati. Primer takega vsenarodnega sodelovanja naj bi bil praznovanje 29. oktobra.

Nadalje bi morali vsi demokratično čuteči Slovenci v Kanadi podpirati, moralno in finančno, vse napore Slovencev v obrambi njihovih interesov pred tuji in domačimi usurparatorji. Na to sodelovanje smo v zadnjem času v svoji vnemi po materialnih dobrinah, skoraj pozabili, ali pa pričakujemo, da bo par posameznikov samih vse rešilo, zato v glavnem te poedince za vsako akcijo nadelujemo. Ti se pri delu in pri podpori ne morejo razdati. Pisec Franco Gotti, ki sem ga že prej omenil, trdi v Osservatore Romano, da je Slovcencev v Kanadi nad 30.000. Če bi vsak od teh prispeval v skupni narodni namen od časa do časa samo en kanadski dolar, bi to predstavljalo že precejšnjo vsoto. Res je, da smo v zadnjih tridesetih letih v Kanadi precej ustvarili: imamo svoje fare in farne organizacije, svoje cerkvene in prosvetne domove, dve kreditni veške pravice do slovenskega jezika, kulture in svobodnega gospodarskega in političnega življenja.

Če bi Slovenci v sedanjih Jugoslaviji ne bili tako zapostavljeni z praznovanjem raznih partizanskih bitk na Drini in Neretvi, katerih je skoraj toliko kot v Torontu med Slovenci banketov, bi 29. oktober tudi oni lahko praznovali.

za sodno obrambo hrvaških "highjackerjev", čeprav večina darovalcev te akcije niti ni odobraval. Hrvaški ponos jim je veleva, da morajo hrvaške interese ščititi. Koliko ur prostega časa žrtvuje recimo tukaj rojena ukrajinska mladina, člani ukrajinskih plesnih in pevskih skupin pri vajah, da se lahko tako pred vsemi narodnostmi s ponosom postavijo. Nekí član Koroškega zbora Galiusa je ob zadnjem obisku v Torontu pripovedoval, da so on in še mnogi drugi hodili večkrat na teden po dve uri daleč na pevske vaje, ko so se pripravljali na turnejo v Ameriko. Tudi so si v glavnem sami s težko prisluženim denarjem plačali vožnjo v Ameriko, kjer so iskali moralne opore pri njihovem pravčnem boju proti krivičnim tujcem. Ob koncu prve svetovne vojne sta štajerski rodoljub Jože Vošnjak in dr. Janez Evangelist Krek po štajerski in Koroški z veliko osebnostno požrtvovalnostjo in brez kakih osebnih koristi, ustanovljali zadruge in kreditne zveze, da bi tako ustvarila kapital za Slovence, ki niso imeli denarja za odpiranje svojih lastnih slovenskih podjetij, v času, ko so avstrijske oblasti po raznih kanalih pošiljale brezobrestna posojila nemškutarskim poedincem, poznejšim Kulturbundovcem, ki so v naše kraje prihajali kot berači, z nahrbtniki na ramah in se vrinjali v naše trge in vase, kjer so odpirali trgovine, gostilne, mesarije in druga podjetja. Ti so pozneje postali brezsrčni oduheri slovenskega človeka, ki je v glavnem še vedno ostal le kmet. Koliko je pa bilo slovenskih podjetij so bile ustvarjene v glavnem s pomočjo teh zadrug. To je samo nekaj primerov kako so posamezniki in skupine bile pripravljene nekaj doprinesiti v korist svojim skupinam. Ali se lahko mi z njimi kosamo?

Zadnja leta smo vedno pogosteje slišali poziv: "Pustimo politiko! Vstran od politike! Ne vtičajte se v politiko! Kot da je beseda politika nekaj strašnega, nekaj umazanega, zločina. Ta kampanija je bila seveda čisto načrtna, kajti njen namen je jaseen: če se nihče ne bo vtičal v politiko, razen komunistov potem bo tem zelo lahko vladati, kajti tako vladanje ne zahteva dajati nikomur odgovora. Da to ni v dobrobit naroda je jasno. Če bi se naši predniki tega načela držali, slovenskega naroda danes nikjer več ne bi bilo.

Politika je delo za dobrobit naroda. To je plemenito delo, ki zahteva ogromno žrtve in navadno ne prinaša nobenih osebnih koristi, zlasti se, če je poštena. Da je politiko težko ločiti od drugih vej javnega udejstvovanja je tudi jasno. Če Vas npr. nekdo vpraša kake narodnosti ste, pa mu odgovorite, da ste Slovenec, ali Jugoslovan ali celo Jugosloven, ste se že politično opredelili! Kako absurdna, nesmiselna je zahteva, da se mi v slabodnem svetu ne smemo zanimati za politiko, postane bolj jasno, če se vživimo v tukajšnje, kanadske razmere. Kaj bi npr. dejali, če bi vam kdo v času volitev dejal: "Nikar ne voli, to je vtičanje v politiko!" Ko ti je pa vendar znano, da te vse svetne in celo cerkvene oblasti pozivajo, da je tvoja državljanska dolžnost, da voliš. Ali še hušje, če bi zastopniki ene politične stranke npr. konservativci, zahtevali da morajo vsi volilci voliti samo njihove kandidate, ali če bi vam kdo dejal, da ne smete kritizirati ministerskega predsednika ali vodjvo opozicije v tej deželi.

ZA VSE
PRAVNE
ZADEVE
SE PRIPOROČA
CARL VIPAVEC
SLOVENSKI ODVETNIK
IN NOTAR
The Simpson Towers, 401 Bay St. Suite 2000 - EM. 4-4004

"Pojdi so soliti!" bi mu zabrusil, "delal bom kar bom sam hotel, saj živim v svobodni deželi". Tak odgovor je samo po sebi razumljiv.

Ni pa tako razumljivo, da isti človek, ki si privoščil luksuz kritike političnih razmer svoje adoptirane dežele, stisne rep med noge, pozabi, da živi v svobodni deželi od katere ima vse koristi in si ne upa kritizirati diktatorskega režima v domovini, češ, da se v politiko ne vtiča. Kot da je to neka čednost! Saj bi se kot dober Slovenec, dober rodoljub, po svoji narodni dolžnosti moral za dobrobit svoje domovine zanimati in njene interese pred svetom zagovarjati. Zato ne daje izjav, se ogiba ljudi in prireditelji ki dišijo po takozvani politiki, ali se pa udeležuje le prirediteljev takozvanih kulturnih izmenjav, katere na vse pretege hvali, če tudi si ga ljubljansko Delo v svoji neokusnosti in nadutosti pošteno privoščiti kot človeka z nizko kulturno stopnjo.

Od kod ta dvojna morala?
Glavni vzrok zanj je menda v tem ker se ljudje boje izpostavljati iz strahu, da bodo imeli težave, če bi šli v domovino na obisk. Ta argument jasno ne držil. Znano je, da ima celo Jugoslavija težave z balanciranjem svojega državnega proračuna in še posebej z balanciranjem tujih diviz, zlasti tistimi, ki slišijo na ime dolar. Pri balanciranju zunanje trgovine jim je vsa leta mnogo pripomogel denar, ki so ga v deželo prinesli takozvani kapitalistični turisti, vključno emigranti. Zato so tamkajšnje oblasti zelo zainteresirane na take obiske in bi jih dovoljevale ne glede na to, če se mi tukaj v politiko vtičamo ali ne. Dejansko bi imeli ti turisti verjetno pri takozvanih "pogovorih" ki so za človeka z demokratsko tradicijo ne samo nerazumljivi, ampak tudi žaljivi, manj težav, če bi bili vsi Slovenci v Kanadi znani kot odločni kritiki domačega režima, od katerih ambiciozni agentje ne bi mogli dosti izvedeti. Potem jih ne bi imelo smisla zasliševati.

Seveda politika v smislu strankarskega klikarstva in osebne polemike je zadeva, ki si jo v času v katerem živimo ne moremo privoščiti. Ko je hiša v ognju ni časa za debato s kako barvo naj bo pobarvana kuhinja! To seveda ne pomeni, da moramo vsi enako misliti. "Z roko v roki!" je izražena ideja vzajemnosti ki je tema današnjega dneva. Toda roka ima pet prstov, od katerih ima vsak svojo funkcijo, celo meznak.

Večina tukaj navzočih se je zadna leta z navdušenjem odzvala vabilu na znani "Koroški večer". S svojim obiskom ste dajali moralno in finančno oporo našim bratom in sestram, ki branijo zibelko slovenskega naroda.

Letos so se nam korošci za to širokogrudnost oddolžili, ko so po načelu: "Z roko v roki!" povabili našo mladino na enomesečni slovenski tečaj v Celovcu. Pred nekaj dnevi mi je prišel v roke program tega tečaja. S kako poklicno skrbnostjo in ljubeznijo so ti naši bratje pripravili program za naše otroke. Nesebično so jim dali na razpolago vse kar imajo najboljše. Ravnatelj Mohorjeve Družbe č. g. Monsignor dr. Hornbeck jim v pozdravnih besedah med drugim takole govori:

"Mladina naj spozna, kje je tekla zibelka njihov staršev in kako lepa je ta slovenska zemlja kako krasne so naše gore,

kako mikavna so naša jezera, kako prijazne so slovenske vase, kako molijo in pojejo naši verni Slovenci ob nedeljah pri sv. mašah, kako veličastna so slovenska romanja k Marijinim svetiščem po naših hribih, kako mila je koroška in slovenska govorica, kako ogreje srca naša slovenska pesem. Ameriška slovenska mladina bo razumela, zakaj njih starši vse to tako ljubijo. Dragocene svetinje so to njih življenja in dragi spomini mladih let, pa tudi bridki spomini žalostnih dni . . ." In zopet pravi: "Koroške pozdrave pošiljam vsem družinam, vsem staršem, otrokom in mladini. Ko pridete si podamo roko in pri nas boste kakor doma".

Kako srečni smo lahko Slovenci v Kanadi, da imamo tako edinstveno priliko poslati svoje otroke na slovenska tla, kjer se bodo izpopolnili v slovenskem jeziku, seznanili s slovensko zgodovino in zemljepisom. Kako hvaležni moramo biti Koroškim bratom, ki so preveli s tako ljubeznijo to težko in plemenito nalogo. Neštete ure brezplačnega truda so bile in še bodo vlozene v to podvzetje. Ta primer vzajemnosti naj nam vsem služi v vzpodbudo, da ob zaključku ne pozabimo na trdne sklepe za v bodočnost.

Nadaljujemo s skupnim sodelovanjem v vsenarodnih naporih. K temu sodelovanju skušajmo pritegniti tudi omahljivce, črnogledce, mlačneže. Istočasno pa izkazujmo skrupulozno toleranco in pošteno demokratsko spoštovanje in razpoloženje do naših sonarodnjakov-demokratov, ki imajo morda drugačne politične ideale, kot mi sami, v zavesti, da je izmenjava idej nujno potrebna za izkristaliziranje pravih rešitev.

Pomagajmo si med seboj! Pomagajmo in dajajmo uporo slovenskim bratom na Primorskem, Koroškem in Beneški Sloveniji. Podpirajmo slovenske farne šole. Bodimo širokogrudni, saj nam ni šile! Odpovemo se tu in tam kakim malenkostim, morda sem in tje tudi kakemu potovanju in prispevajmo namesto tega v narodne namene. Ko delamo oporoke se spominimo tistih ustanov, ki so nam pri srcu. Bodimo mecenji slovenskih pisateljev in pesnikov v tujini, podpirajmo vse slovenske demokratske časopise; brez njih nismo kulturni narod. Podpirajmo pa tudi vse tiste brate in sestre v domovini, ki v svojih srcih hrepenje po svobodi, a si je sami ne morejo privoščiti, s tem, da neprenehoma, brez sovraštva, sile ali nasilja ponavljamo, naš sedanji oblastniki vendar enkrat vrnejo narodu nad katerim so si krievično prilastili oblast, tisto človeško pravico demokracije, ali ljudskega vladanja, ki jo je slovenski narod uporabljal že 1000 let predno je o komunizmu sploh slišal.

Pri vsem tem pa ne omahujmo! Nismo sami, Bog nas ne bo zapustil, če mu bomo ostali zvesti!

V Stari Zavezi sv. pisma beremo v III. knjigi Kraljev, da se je preroka Elije polastila mlačosrčnost, ko se mu je zdelo, da stoji sam in osamljen v borbi proti maliku Baalu, kateremu se je izraelsko ljudstvo predalo. Takole je tarna! Elija Gospodu: "Goreče sem se vnel za Gospoda Boga vojnih trum, ker so sinovi Izraelovi zapustili tvojo zavezo; tvoje oltarje so podirli, tvoje preroke so z mečem pomorili, in jaz sam sem ostal in strežejo mi po

(Dalje na strani 5)

Iz slovenske zgodovine...

Presnavljanje plemstva

BOGDAN NOVAK

To pot si bomo ogledali razslojevanje znotraj plemških vrst. Gre za dolgotrajen proces, ki mu bomo sledili od začetkov 9. pa tja v drugo polovico 13. stoletja. Videli bomo, kako se je na eni strani staro plemstvo po

fuziji s slovenskim razdelilo na dinaste in svobodno nižje plemstvo, na drugi pa je nastalo novo nižje plemstvo sestavljeno iz svobodnih in nesvobodnih slojev.

STAROSLOVENSKO IN TUJE PLEMSTVO

Karantanski knezi v začetku 9. stoletja, ko so frankovski kralji uvedli direktno oblast nad Slovenci, ni več načeloval staroslovenskemu plemstvu. Ni nam znano, kaj se je zgodilo z njim in njegovimi sorodniki. Iz virov pa lahko razberemo, da so še vedno obstojali prvaki (lokalni knezi, župani velikih žup in drugi velmože), ki so jih novi gospodarji sprejeli med svoje višje plemstvo. Med temi in kosezi so bili nabrže še posamezni svobodnjaki, ki so lastovali svoje dvore. Nekateri so se lahko povzpeli med višje plemstvo, drugi pa so ostali v vrstah nižjega. Mnogo je odviselo od posameznikove iniciative in sreče. Possebna skupina staroslovenske "višje" družbe so bili kosezi. Viri nam potrjujejo, da so jih novi gospodarji prištevali med plemstvo, saj jih nazivajo Edlinger, kar pomenja plemeniti. Vendar je njihov pravi položaj še danes sporen. Do 11. stoletja jih darovne listine navajajo med višjim plemstvom ali takoj za njim, v 12. stoletju pa se začnejo omenjati med nižjim plemstvom, dočim v 13. zdrsnejo še pod te.

Slovenski zgodovinarji, ki povdarjajo socialno propadanje kosezov, obravnavajo koseze kot enotno skupino, katere pravni in socialni položaj počasi toda stalno drsi navzdol, iz vrst višjega v vrste nižjega plemstva, nato med kmeti sobodnjake in končno celo med tlačane. Osebnostno mislim, da kosezi niso predstavljali take enotne skupine. Nikoli niso bili vsi kosezi enako imeniti. Znotraj vsake skupine in sloja igra namreč veliko vlogo osebnostna iniciativa, častihlepnost in gospodarska podjetnost (ali pomanjkanje teh lastnosti ter vodi v razslojevanje dotične skupine; seveda v okviru takratnih možnosti). Srednji vek ni niti zapiral članom koseške skupine možnosti za socialni vzpon, niti preprečeval njihovega pro-

DVOR

Dvor, viri ga označujejo kot CURTIS ali HOF, navadno obsega manjše ozemlje, v primeri s teritorialnim gospodstvom. Navadno gre tukaj za centralno zgradbo, dvor, okoli katere se razprostira obdelana zemlja, ki ji pravimo ograda zemlja ali ograda, ker je ograjena pred živalmi in v oznako ljudem. To ograda gospodarstvo je zemljiški gospod obdeloval direktno s svojimi nesvobodnimi hlapci. Večina staroslovenskih plemčev je imela le take dvore, ti so bili večji ali manjši po velikosti. Pa tudi med tujimi

plemčiči so v 9. stoletju prevladovali dvori. Obdelovali so jih z nesvobodnimi hlapci, ki so jih pripeljali iz stare domovine, s katero so imeli dobre zveze, ali s slovenskimi nesvobodniki in tudi s kupljenimi sužnji. Da so slovenski kakor tudi bavarsko-frankovski plemčiči kupovali in uporabljali sužnje v 9. in v začetku 10. stoletja nam pričča pogodba, ki je bila sklenjena v kraju Raffelstättten ob Donavi med letom 903 in 905 in govori o pravih kupovanju sužnje. Slično pravico imajo Bavarci in Slovenci, drugi Slovani pa mo-

rajo za to pravico več plačati. Gre za kupovanje in transportacijo sužnjev po Donavi (Glej F. Kos, GRADIVO, 11, št. 341, str. 204).

TERITORIALNO ZEMLJSKO GOSPODSTVO

Teritorialno zemljiško gospodarstvo obsega velike površine. Poleg obdelane zemlje v lastnem obratu mu pripada tudi vsa neobdelana zemlja gozdovi, pašniki, planine, pusti svet, in vse vodovje. Taka gospodarstva na slovenskem ozemlju je krona podeljevala že v 9. stoletju nekaterim tujim plemčičem, vendar to so bile, razen v Panoniji le izjeme. V Panoniji pa je kralj podeljeval velika teritorialna zemljišča že v 9. stoletju, kakršna sta dobila tudi Pribina in Kocelj. Vendar ta so uničili Madžari. Povsod drugod pa začno nemški cesarji podeljevati velika teritorialna gospodarstva šele po izgonu Madžarov, torej šele po letu 970. Poleg cerkvenih dostojanstvenikov jih dobivajo tudi svetni plemiči, ki so se borili za osvojitve teh krajev. Zato pa je največ te posesti ležalo izven meja ožje Koroške, torej v Karantanski marki, Savinjski krajini, Podravske in Kranjske marki in v Furlaniji z Gorjško. Čeprav je tudi nekaj slovenskih plemčev prešlo teritorialna gospodarstva, je krona večino vleplosti podarila v lastnino tujim rodbinam, to je onim, ki smo jih že spoznali v prejšnjih podlistkih kot so Eppensteinci, Spanheimi, Traungavci, Aendch-Meranci, Orlamünde in drugi.

Tudi na teritorialnem zemljiškem gospodarstvu je sprva gospod obdeloval zemljo v lastnem obratu s svojimi hlapci. Tako gospodarstvo imenujemo pridvorno. Gospodar teritorija je lahko imel eden ali več dvorov, vendar sprva navadno le enega,

SE O PLEMSTVU NA SLOVENSLEM

Razpravljali smo že, da so se staroslovenske plemičke družine zleze s tujimi družinami, nekatere pa so se ohranile do 12. stoletja. Šele v 13. stoletju izgine slovenska imena med plemstvom. Čeprav to še ne pomeni izumrtje vseh slovenskih družin, temveč le zlitje ali pa prevzem nemških imen, morda tudi nemškega duha. Prav takrat pa se začnejo pojavljati slovenska imena med novo nastajajočim nižjim plemstvom, o čemer bom govoril malo pozneje.

Naj na tem mestu le ponovim, da slovenska imena, posebno krstna, niso vedno zanesljivo kazala za določanje narodnega izvora. V listinah odkrijemo, da so imeli člani iste družine, eni slovenska, drugi nemška imena. Včasih imajo vse priče v darilni listini izrecno navaja kot slovenske priče. Dobimo pa tudi priče s slovenskimi imeni, dasi pravi listina, da so prislegle po bavarskem pravu, to se pravi, da so bile Bavarci. Stare listine nas torej poučijo, da ni vsakdo, ki nosi nemško ime že Nemeč, prav tako pa ni Slovenec vsak, ki ima slovensko ime.

Izginjanje slovenskih imen pa vendarle potrjuje, da se je plemstvo po slovenski zemlji pomešalo; tuje se je udomačilo, slovensko potujilo, oboje pa postalo domače plemstvo slovenskih pokrajin. Res pa je tudi, da je tuje plemstvo predstavljalo interese frankovskega pozneje nemškega kralja. To z lahko nobeden Slovenec mejni grof ali vojvoda. Te službe so prejemali le Franki, pozneje Nemci. Po njihovih žilah je lahko plulo nekaj slovenske krvi, niso pa bili Slovenci. Pa tudi slovensko plemstvo se je vedno bolj vključevalo v ta tuj svet. Tujci in slovenski plemiči so govorili oboje jezika, nemškega in slovenskega, vendar predstavljajo oboje ali manj interese tujih nemških dinastij. V dobi fevdalne razdrobljenosti mnogokrat še,

saj je v naravnem gospodarstvu obdeloval le toliko zemlje, kolikor je rabil za svoje potrebe ter za potrebe svojih hlapcev. Tako so ostale velike površine teritorialnega zemljišča neobdelane in so služile kvečjemu za lov, ribolov, gozdarstvo, in pašo žiri.

Teritorialno gospodarstvo je v svoji zaokroženosti zajelo vse ozemlje razen tuje obdelane zemlje. Načelno so ostali svobodni vsi tuji dvori in posestva svobodnih županij. Zemljiški gospod teritorija se je zato trudil, da vključi v svoj teritorij tudi vse te tuje dvore in svobodne županije. Svojuemu cilju se je počasi približeval v 11. in 12. stoletju ter ga eden preje drugi pozneje tudi dosegel. Z lepim ali s silo je dosegel, da so mu manj premožni plemiči, lastniki dvorov, predali svojo obkroženo posest in jo nato od njega prejeli v fevd. Ravno tako pa je skušal dobiti pod svojo oblast župe svobodnjakov. Od nekdanj so mu morale opravljati gotova javna dela in dajati razne davjate predstavnikom javne oblasti. Te davjate je teritorialni zemljiški gospod sprva pobiral kot predstavnik te oblasti ali kot javni organ (grof, mejni grof, vojvoda), pozneje pa so te davjate prešle na teritorialno gospodarstvo ter se z njim spojile, zemljiški gospod pa jih ni več pobiral kot javni organ temveč kot lastnik zemljiškega gospodarstva. S tem pa je raztegnil svojo privatno oblast tudi nad nekoč svobodnim župnim ozemljem.

prevladajo domači interesi vendar so tuji vedno navzoči, mnogokrat morda le podzavestno, toda ob ugodnih trenutkih pa le prevlada tuji duh, duh nemške rimskega imperija, ki ga vlada je le nemški vladarji. Čeprav se izraža nekoliko bolj previdno, je približno istih misli tudi slovenski zgodovinar Milko Kos (ZGODOVINA SLOVENCEV, Ljubljana, 1955, str. 156-158). Zelo blizu pa je mojemu gledanju Sergej Vilfan, ki v zgoraj omeneni pravni zgodovini pravi o plemstvu na str. 127:

"Pogovarjali so se pač kakor je naneslo, ne da bi si pri tem postavljali vprašanja ne nacionalne pripadnosti. Pri tem je kulturna usmeritev teh ljudi v smislu zahodne kulture ne glede na jazikovno vprašanje nedvomna. V tem smislu je treba še mnogo pozneje prepoznati pripadnost plemstva na Slovenskem. Po rojstnem kraju, včasih po rodu, redoma po vsakdanjem okolju, po jezikovnem znanju in kulturni usmerjenosti je bilo pač svojevrstna mešanica tujih in slovenskih elementov, ki ji ne kaže pragnjeno pripisovati kako izrazito nemškega značaja kot smo to po starem vajeni."

Konsolidacija teritorialnih zemljiških gospodarstev v rokah nekaj bogatih in mogočnih rodbin je povzročila razkroj starega plemstva, ki se začne deliti na višje in nižje plemstvo. Višje plemstvo, lastniki teritorialnih zemljiških gospodarstev se razvijajo v dinaste, manj premožni svobodni vitezi, nekdanji lastniki dvorov, pa postanejo dinstovski vazali.

PROSIMO, PORAVNAJTE NAROCNINO!

NASTANEK "FAMILIJE"

V enajstem stoletju, ko se končuje konsolidacija teritorialnih zemljiških gospodarstev, se spreminja tudi njihova notranja ureditev. Sprva gospodar direktno obdeluje zemljo okoli svojega gradu ali dvora s pridvornimi hlapci. Nato pa začne oddajati dele svoje obdelane zemlje poedinim hlapčevskim družinam. Tako je nastala hlapčevska enodružinska kmetija ali hlapčevska huda. Hlapčevska družina obdeluje svojo hudo in daje gospodu v naprej določen del pridelka. S tem se pridvorno gospodarstvo spreminja v pravo fevdalno gospodarstvo. Le zelo majhen kos zemlje ostane v neposredni obdelavi zemljiškega gospoda, pa je tega obdelujejo v vedno večjem obsegu nesvobodni kmetje s tlako. Istočasno pa nasekuje zemljiški gospod na svoji zemlji tudi novo došlo kmete-koloniste, ki prej mejo večjo kmečko hudo, plačujejo pa dosti manjše davjate kot bivši nesvobodni hlapci, ter so prosti tlake. Slično uvajajo enodružinsko hudo gospodarstvo tudi svobodnjaki v svojih

RAZDELITEV NA FEVDE

Tudi stari svobodni vitezi postanejo člani družine, dobijo pa vodilna mesta in socialno stojijo nad nesvobodnimi člani. Razlika med obojimi se začne zmanjševati, ko začne na prehod iz 11. v 12. stoletje teritorialni zemljiški gospod deliti svoje ozemlje na fevde. S tem postanejo nesvobodni člani familije njegovi vazali, slično kot so njegovi vazali svobodni vitezi, ki so mu predali v preteklosti svoje dvore ter jih prejeli nato v fevd. Sedaj pa daje zemljiški gospod dele svojega teritorija rajši v fevd nesvobodnim članom družine kot svobodnim vitezom. Zato ima dobre razloge.

Nesvobodni člani se smejo poročati le s člani istega fevdnega gospoda. Omejujejo jih pa še druge določbe. Svojemu gospodu so pripadali že po rostu in tega razmerja ne morejo spreminiti. Ne smejo služiti drugemu gospodu brez izrecnega dovoljenja svojega fevdnega gospoda. Dolžnosti in služnosti, ki so jih imeli do svojega fevdnega gospoda so bile večje od dolžnosti svobodnih vitezov. Nevažnejše pa je bilo, da so smeli svojo fevdno posest zapustiti, darovati, ali drugače odtujiti le vaza-

NASTAJANJE NOVEGA NIŽJEGA PLEMSTVA

Poleg nesvobodnih vazalov imamo tudi svobodne viteze ali svobodno nižje plemstvo, ki so pripadali staremu plemstvu. V kolikor so ti imeli svoja lastna posestva (alode) znotraj teritorialnega zemljiškega gospodarstva in so jih izročili zemljiškemu gospodu ter jih nato prejeli od njega v fevd, so tudi ti postali vazali istega fevdnega gospoda kakor nesvobodni člani družine. Razlika pa je bila v tem, da so imeli svobodni vitezi dosti več osebne in pravne svobode pri razpolaganju s svojo zemljo in niso omejeni pri sklepanju zakonov ali pri drugih pravnih prenosih kot je to veljalo za nesvobodne vazale. Razumljivo je, da so si svobodni vitezi skušali ohraniti svoj višji status v fevdalni družbi. Nesvobodni vazali pa so se prav tako trudili, da bi dosegli izenačenje ter se osvobodili omejitev, ki so bile posledica njihove nesvobode. Iz tega sta se v drugi polovici 12. stoletja izoblikovala dva nova sloja nižjega plemstva. Prvi so bili ministeriali, drugi militi. Ljudomil Hauptmann je v svoji študiji štajerskih ministerialov prišel do zaključka, da so ministeriali nastali iz svobodnih vitezov, militi pa iz nesvobodnih članov družine. Nisem pa popolnoma prepričan, da to res drži. Saj iz virov lahko povzamemo,

županijah in postajajo bolj in bolj odvisni od teritorialnega zemljiškega gospoda. O razvoju hubnega gospodarstva bom še govoril, ko bom obravnaval kmečki stan. Tukaj ga omenjam le v toliko, da lažje razumemo razvojne spremembe med plemstvom.

Vrtnimo se k pridvornim hlapcem. S hlapčevskimi hubami in s potrebo zemljiškega gospoda po vojaki in vojaškem spremstvu se začne razslojevanje med nesvobodnimi pridvornimi hlapci. Eni postanejo agrarni nesvobodnjaki in se naprej obdelujejo zemlje ter ostanejo na dnu so cialne lestvice, drugi pa se od teh ločijo in postanejo "familia" ali družina teritorialnega zemljiškega gospoda. Familijo sestavljajo člani oboroženega spremstva teritorialnega gospoda, posadka glavnega gradu ali sedeža in utrjenih stolpov, ter vršilci gospodarsko upravnih poslov kot oskrbniki, grajski pisarji, nadzorniki, kletarji, vratarji, konjušniki, valpti, biriči in drugo osebje. Familijo torej sestavljajo vojaško-upravni nesvobodnjaki. Dočim so ostali agrarni nesvobodnjaki na dnu socialne lestvice so se nesvobodni člani familije strmo dvignili in začeli tekmovali s starimi svobodnimi vitezi.

lom istega fevdnega gospoda in še to samo z dovoljenjem svojega gospoda.

Iz tega lahko razvidimo, zakaj je bilo zemljiškemu gospodu oddajanje zemlje v fevd nesvobodnim vazalom mnogo bolj všeč, kot pa oddajanje v fevd svobodnim vitezom. Če je zemljiški gospod oddal svojo zemljo v fevd nesvobodnim članom družine, je obdržal še vedno vso oblast nad svojim teritorijem. Ni se mu bilo treba bati, da bi jo skušal vazal lastninsko prisvojiti, ali jo odtujiti in priključiti drugemu zemljiškemu gospodarstvu. Nesvobodni vazal ni smel zapustiti ali podeliti male njivice ali drugačen kosček svojega fevda niti cekvi ali samostanu brez izrecnega dovoljenja svojega fevdnega gospoda. Z izročitvijo dela svojega ozemlja v fevd nesvobodnemu vazalu je fevdni gospod ohranil legalno svoje teritorialno zemljiško gospodarstvo nerazdeljeno, vendar je v gospodarskem oziru preložil skrb za obdelovanje in nadzorstvo nad kmeti na ramena svojih svobodnih vitezov. Nevažnejše pa je bilo, da so smeli svojo fevdno posest zapustiti, darovati, ali drugače odtujiti le vaza-

Nova študija vpliva tobaka na zdravje, ki je izšla v ZDA — Smoking and Health — a report of the Surgeon General — prča, po izjavi ministra za zdravje, vzgojo in socialno skrbstvo Joseph Calofano: "danes ne dopušča nobenega dvoma, da je kajenje resnično počasni samomor".

Podobna študija je izšla že pred 15 leti. Njena posledica je bila, da morajo imeti vsi tobačni proizvođači v ZDA svaro, da je po zdravniškem mnenju kajenje škodljivo za zdravje. Kljub navideznemu nezanimanju kadilcev imajo te študije počasi učinek na kadilce. V ZDA je bila potrošnja cigaret 1978 najnižja v zadnjih dvajsetih letih — in to kljub temu, da je število prebivalstva naraslo. Pravkar objavljene kanadske statistike kažejo, da je med Kanadčani 58% nekadilcev.

Nove študije naglašajo nevarnost kajenja za ženske. V prejšnjih časih kajenje ni bilo toliko razširjeno med ženskami, zato posledice niso bile toliko vidne. Sedaj pa gleda, da hočejo ženske prekositi moške tudi v kajenju (poedini taki primeri so bili razvidni že prej celo v Sloveniji — n. pr. na ljudski šoli v Šmarju pri Jelšah je nekdo opazil v tridesetih letih, da so vse učiteljice kadile, medtem ko so bili vsi moški učitelji in katehete nekadilci) in so zato podvržene tudi istim rizikom, zlasti raku. Nosečnice ne škodijo sami sebi, ampak tudi otroku. Otroci mater, ki kadijo med nosečnostjo, so povprečno 200 g lažji pri porodu in se počasneje fizično in duhovno razvijajo. Z novimi aparati je možno prikazati, kako se otrokov ritem dihanja spreminja pod vplivom materinega kajenja. Kajenje poveča tudi verjetnost splava, mrtvorojenstva in jo odgovorno za 14% prezgodnjih rojstev.

Kljub temu, da se je znižalo število moških in nekoliko tudi ženskih kadilcev, se je pomnožil odstotek deklek med 12- in 14 letom ki kadijo, v razdobju med 1968 in 1974 kar osemkrat.

Dobra novica, ki jo vsebuje to poročilo, je ugotovitev, da si organizem opomore, če preneha oseba kaditi. Po petnajstih letih, ko ludo preneha kaditi, so njegovi izgledi za boleznin enaki s tistimi, ki niso nikdar kadili. Tobačne tovarne si bodo seveda na vso moč trudile, da bi zmanjšale vpliv teh študij na kadilce, ker jim gre seveda za dobiček, toda vsi rezultati najrazličnejših študij kažejo v eno smer — kajenje škoduje zdravju, čeprav so ljudje zaradi različne konstitucije in drugih zdravstvenih razmer v različni meri odporni proti hitrosti in usodnosti teh kvarnih vplivov.

Kakor pri mnogih drugih stvarih je seveda tudi kajenje ali vzdržnost od kajenja manj vprašanje znanja kot pa vprašanje volje.

● V Mohorjevem koledarju 1979 Mohorjeve družbe v Celju je objavil Drago Klemencič skoraj 4 strani dolgo poročilo o svojem obisku Kanade pod naslovom "Med našimi izseljenci v Kanadi", (str. 105-108).

● Mohorjeva družba v Celju je imela v letu 1978-79 46,199 naročnikov.

● V Washingtonu, D.C., je praznoval sedemdesetletnico rojstva slovenski znanstvenik fizik prof. dr. Anton Peterlin. Seznam njegovih znanstvenih publikacij obsega nad 300 del. Poleg tega, da je član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, je dobil tudi vrsto mednarodnih priznanj in odlikovanj.

● Januarska številka Kaleidoscope Kanada je poročila na kratko o slovenski proslavi 60. 30. koncem oktobra v Torontu.

DA NE POZABIMO...

(Nadaljevanje s prejšnje strani) življenju, da bi mi ga vzeli." A gospod, ko ga je zagotovil da ni sam, mu je rekel: "Pojdi in vrni se na svojo pot čez puščavo v Damask... In pustil si bóm v Izraelu sedem tisoč mož, katerih kolena se niso pripognila pred Baalom, in njih usta niso poljubila roke, da bi ga molila". Tako tudi s Slovenci: Trenutno malikovanje slovenskega Baala bo prešlo, kot so prešle že neštete druge preizkušnje. Narod bo pa osta. In mi smo ud tega naroda.

Neki oče je na smrtni postelji poklical k sebi svoje tri sinove

in dal vsakemu posebej drobno leskovo palico z naročilom, naj jo prelomi. Vsi so to z lahkoto storili. Nato je vzel vse tri palice, jih povezal s trakom in jih takemu povezano ponovno dal vsakemu izmed sinov z istim navodilom. Nobeden izmed sinov palic prelomiti ni mogel. "To vam bodi nauk" je dejal oče, "Če se boste pripravili med seboj vas bodo vaši nasprotniki drugega za povezani zlomili. Če se boste pa povezani med seboj vzajemno podpirali, vas nobena sila ne bo mogla premagati". Kakšen naj bi bil danes naš odgovor na tak nauk? Samo dve besedi: "DA, OČE!"

• Dr. Harry V. Herman, profesor na univerzi Waterloo, je napisal knjigo o makedonskih restavracijah v Torontu. Naslov knjige je Men in white aprons: A study in ethnicity and occupation (Peter Martin Associates, 1978).

PROSIMO,
PORAVNAJTE
NAROČNINO!

• Katolíci Zapadne Nemčije so nabrali lansko leto 91.864.915 DM za zbirko Adveniat, ki podpira razne pastoralne programe med verniki v Latinski Ameriki. Od ustanovitve 1. 1961 so zbrali za potrebe Cerkve v Latinski Ameriki nad 944 milijonov DM. Del zbirke gre za vzgojo bogoslovcev. Zadaja leta narašča število kandidatov za duhovniški poklic v Latinski Ameriki.

• Knjiga za potrošnike. Prof. prava Michael J. Trebilcock je napisal za kanadski televizijski program Marketplace knjižico z naslovom HELP! Namen Knjižice je poučiti potrošnike, če imajo pravico po zakonu za pritožbo, če s kupljenim blagom ali služnostjo niso zadovoljni. Navedeni so tudi naslovi, kamor se lahko obrne za pomoč. Knjižica stane 02.50 in se naroča pri: CBC Learning Systems, Box 500, Station 'A', Toronto, Ont. M5W 1E6.

• Raziskovalci izvora imen lahko poskusijo razrešiti uganko, če je kaj povezanosti med rodbinskimi imenom Krek, ki je dokaj pogostno med Slovenci, in med krajem Krek v Kambodiji. Na karil, ki jo je objavil tednik Newsweek 15. januarja, je kraj Krek označen "vzhodno" od Phnom Penha blizu vietnamske meje.

DARUJTE

V TISKOVI SKLAD
NAŠEGA LISTA

• V Ljubljani so odkrili na gradšču ob novem hotelu Unionu sarkofag iz rimske dobe. V sarkofagu iz 4. stoletja po Kristusu je bilo moško okostje, zavito v dobro ohranjeno tkanino, oljenka, glinasta posodica ter stekleni obesek.

• V Ravnah na Koroškem so slavili 80-letnico rojstva nekdanjega ravnatelja študijske knjižnice v Ravnah, dr. Franca Sušnika.

• Po pisanju nemške revije Spiegel (27. XI. 1978) so pristigli peroti Stanetu Dolancu s tem da so ustanovili novo mesto predsednika prezidija za centra lista Branka Mikuliča. Po pisanju Spiegela se je Dolanc nagibal k evrokomunizmu ter celo zaovarjal dovolitev večstrankarskega sistema.

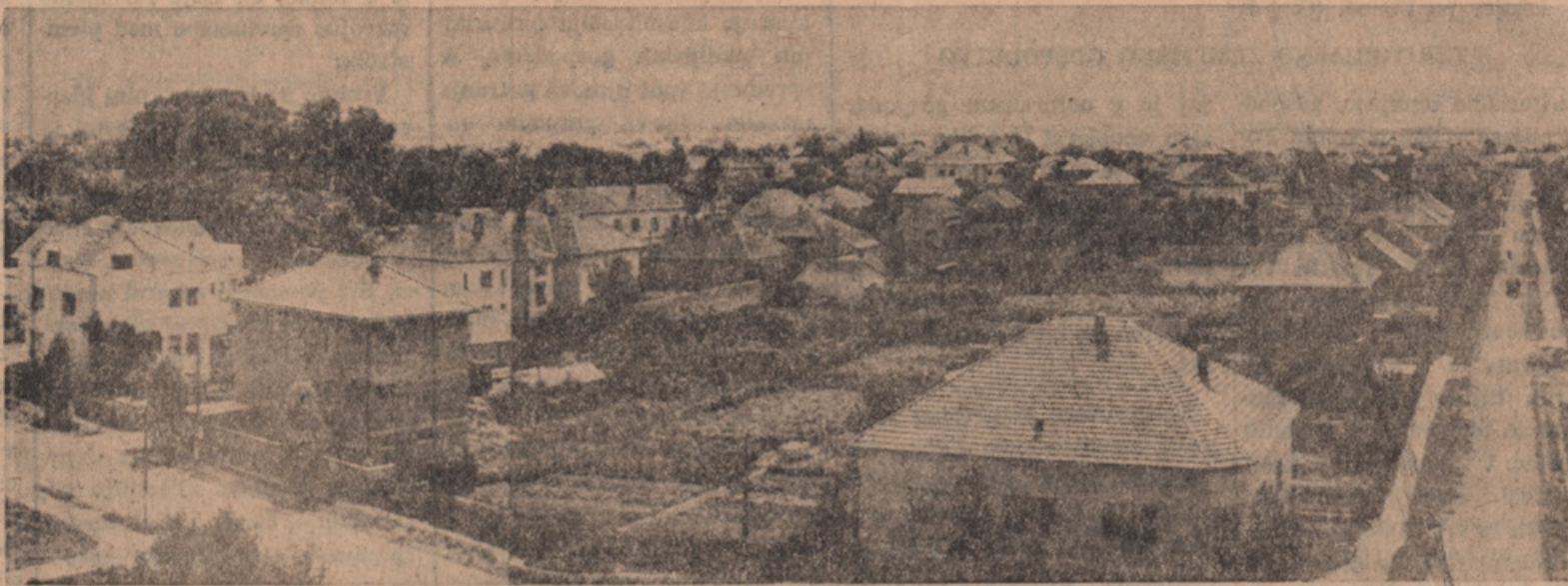
• Jubileji slovenskih hranilnic in posojilnic: za devetdesetletnico obstoja hranilnice in posojilnice v Smihelu na Koroškem so odprli in blagoslovili nove poslovne prostore. Na Primorskem pa je praznovala sedemdesetletnico obstoja openska hranilnica.

• Na pobudo tržaškega škofa Bellomija so začeli v tržaškem bogoslovju s tečajem za slovensko. Prvi učenec: škof Bellomi.

• V Trstu je umrl profesor ve rouška dr. Ivan Vrečar, ki je poučeval najprej v Ljubljani, po vojni na srednjih šolah v Trstu. Bil je avtor zelo razširjenega molitvenika "Kristus kralju".

• V Nemčiji je praznoval sedemdesetletnico rojstva izseljeniški duhovnik Msgr. Ignacij Kunstelj, ki je deloval dolga leta kot dušni pastir v Londonu.

Hodil po zemlji sem naši

Murska Sobota

Bled

V slovenskih planinah

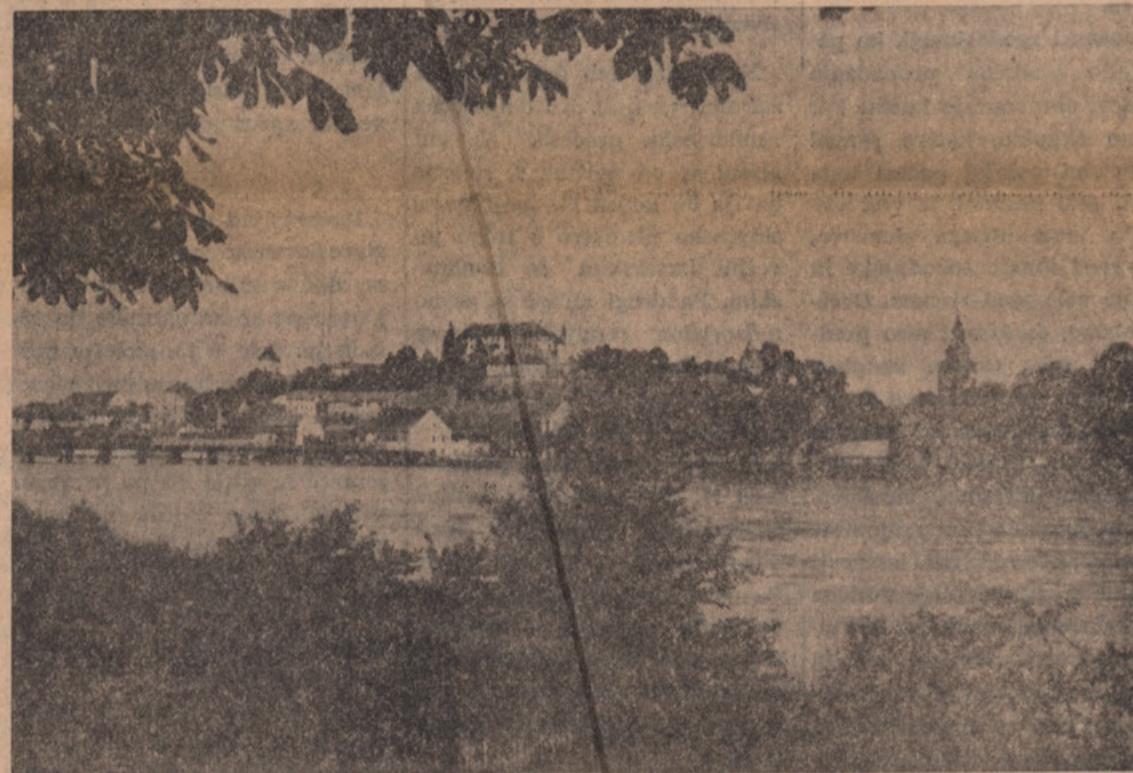
Brezje

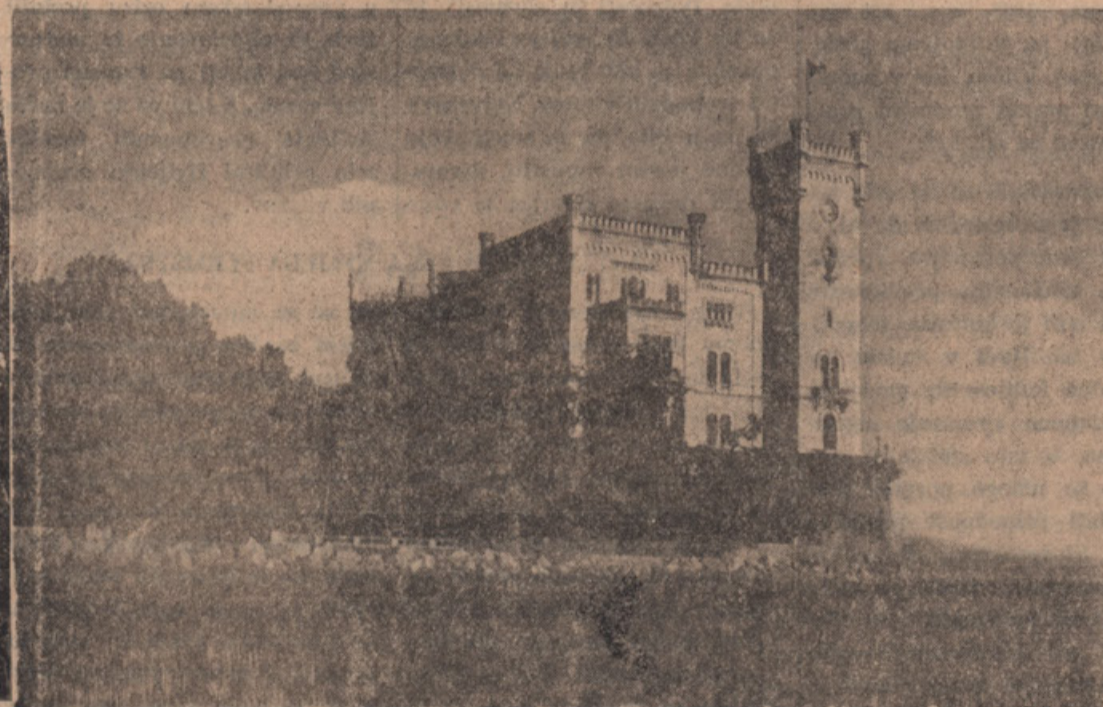
Postojnska jama

Prešernova Muza "pred franciskani" v Ljubljani

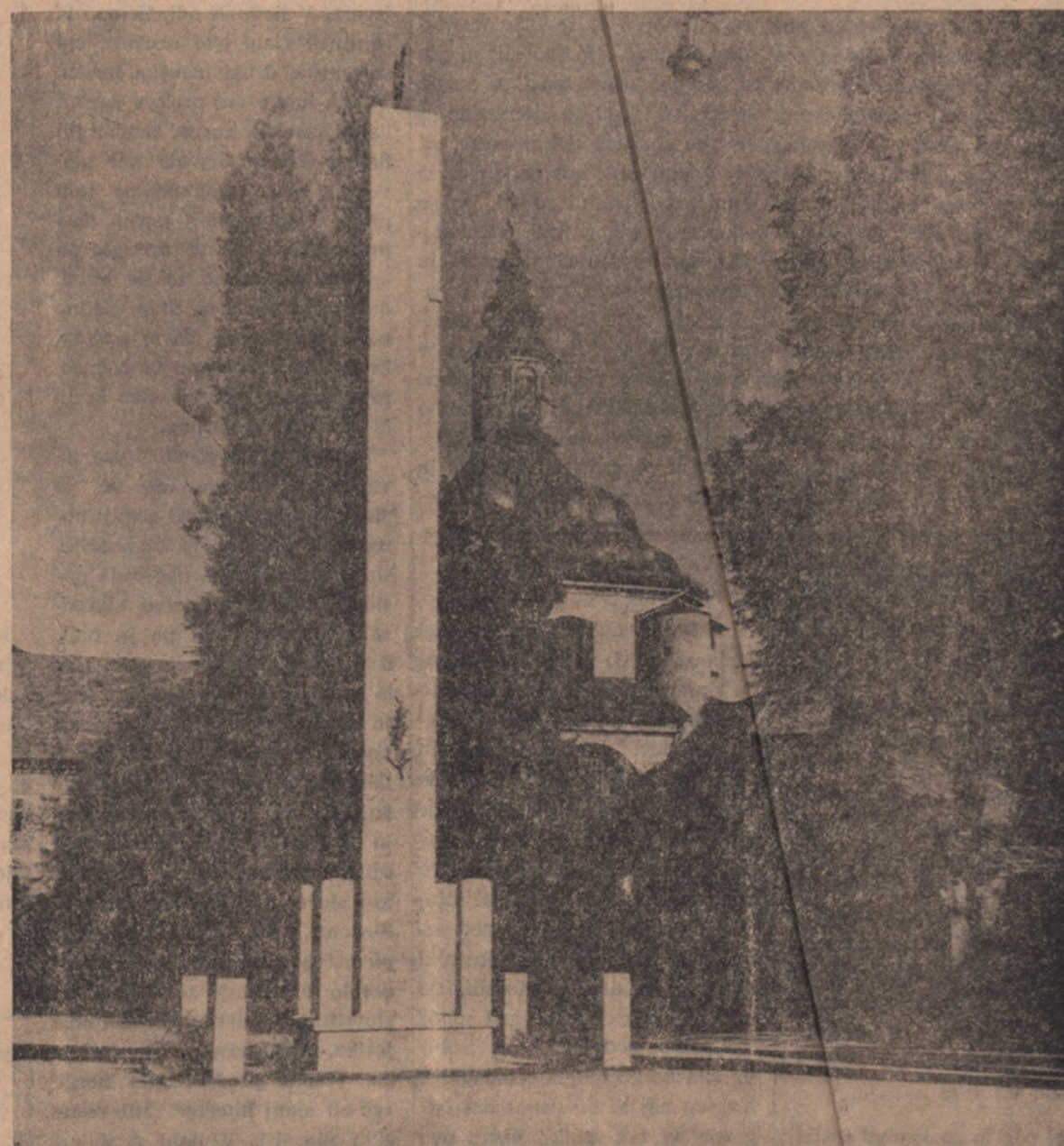
Ptuj

Grad Miramar

Vspenjača iz Maribora na Pohorje

Spomenik "Ilirija", v ozadju Krizanke

ALPINIZEM

"V edinstveni lepoti naših gora in njih okamenelih besedah je vklesana resničnost in prvobitnost slovenskega naroda in njega nezlomljiva želja po svobodi in suverenosti..." (Planinko)

PLANINKO

O, zlatih dni spomin me vleče na planine, po njih srce mi gine, saj jaz planin sem sin! (S. Gregorčič)

Verjetno noben podvig ne predstavlja tolike preizkušnje za človeka kot pa alpinizem. Zanj je to duševna, čustvena in fizična preizkušnja.

Alpinizem človeka sicer izčrpa, predstavlja napor, na drugi strani pa ga osvaja. Nepopisno je veselje, ko stoji človek na vrhu visokih gora, uživa v prekrasnem razgledu in si misli sam pre sebi: USPEL SEM!

Ni sicer jedro v tem, da si premagal goro, kajti ona se vedno stoji in bo stala, ampak v tem, da si sam sebe obvladaš. Premagal si utrujenost, strah in dvome! Če človek na vse to pomisli, je to ena izmed največjih

ALPE — ZIDOVİ RIMA

Gore so se pojavile v svetu v različnih dobah in na različne načine: nekatere so se enostavno dvignile, druge pa so vse zgrabane. Vroča snov, ki je bruhala iz notranjosti zemlje, je "podelila te gube".

V geološkem pogledu so Alpe razmeroma mlada tvorba, so produkt počasnega gubanja gornjskih skal, kar se je pričelo pred približno 15 milijoni let.

Za Rimljane so Alpe predstavljale "zidove Rima"; bili so tako prepričani in zaverovani v te zidove, da niso nikoli pomislili, da bi jih stražili.

Toda leta 218 B.C. so doživeli presenečenje! Hanibal je potreboval pet mesecev, da je opravil 2000 milj dolgo pot in prišel do Alp s svojimi 40.000 možmi, konji in sloni. Izgubil je polovico svoje vojske pri tem največjem podvigu vojaške zgodovine, toda prekoračil je Alpe, kar ostane največja in najbolj drzna vojaška operacija vseh časov.

ZMAGA NEPREMAGLJIVEGA MATTERHORN

Matterhorn je s svojimi skoraj vertikalnimi stenami videti kot velškanska piramida nad preko štiri tisoč čevljev visokimi ledeniki. Stene so tako strme, da na njih ostaja le malo snega ter jih zato ničesar ne štiti pred žarečim soncem.

Ponoči se skale skrčijo, podnevi, zlasti v jutranjih urah, pa zaradi sonca raztegnejo in že sam padec vejice ali vibracija glasu lahko povzroči gibanje zrak, kar lahko sproži smrtonosne plazove. Zaradi tega je prevladovalo mnenje, da je Matterhorn gora, ki je nepremagljiva ter bo ostala nepremagana.

Leta 1865 jo je premagal Edward Whymper, umetnik in ilustrator.

Whymper je prvič prišel v Svico leta 1860. Hotel je plezati le tako visoko, da bi imel pri meren razgled za slikanje. Toda

nagrad, ki si jo lahko predstavlja in zamisli. Najimenočnejši del te misli je v tem, da ni treba plezati na vrhote Himalaje, da si deležen teh občutkov. Lahko se npr. odpraviš kaka nedeljo popoldne na majhen hrib v sosesčini. Tako dolgo, kolikor je to preizkušnja osebnosti, boste deležni teh občutkov. Seveda pa bodo ti občutki globlji, čim več izkušenj si boste pridobili v osvajanju gorskih vrhov.

Kvalitete dobrega planinca so odvisne od značaja in telesne zmogljivosti. Potrebni sta čustvena in fizična moč. To pomeni: odločnost, pogum, hladnokrvnost, čut za skupnost in predanost. Človek ne more vedno kazati svojih občutkov, če ga zebe ali je utrujen. Pri težkih plezalnih urah je zastajevanje takšnih občutkov posebno važno.

Pozneje so Julij Cezar, Karel Veliki in Napoleon vodili svoje armade preko Alp in gorskih prelazov.

Pred 200 leti ni nihče niti sanjal o tem, da bi stal na vrhu s sragom pokritega Mont Blanca, "strehe Evrope" in orjaka v alpskem svetu.

Za Anglijo predstavlja mejnik leto 1066, to je bitka pri Hastingsu in poslednja invazija z evropskega kontinenta. (Hitler je morda zamudil to priliko pri Dunkirku leta 1940). Za novi svet leto 1492 — to je odkrilje Amerike, a za Združene Države leto 1776.

Prva velika letnica v zgodovini alpinizma je osvojitve Triglav, simbola Slovenstva, leta 1778. Prvi vzpon na Mont Blanc je bil leta 1786. Nepremagljivi Matterhorn je bil osvojen 1865. Fantastična severna stena Eigerja pa v letih 1938 (letni) in 1961 (zimski vzpon).

Zagledal je Matterhorn, se zaljublil vanj, kot se je to zgodilo že mnogim pred njim in za njim.

Začela se je najbolj ogorčena bitka med človekom in goro. V petih letih se je sedemkrat ločil osvajanja in bil sedemkrat premagan.

Nevarnosti, s katerimi se je spoprijemal, je bilo dovolj, da bi zlomile duha povprečnega človeka. Toda on je nadaljeval, vztrajal, sanjaril, delal načrte in napadal. Ob vsakem izmed sedemih poizkusov je nekoliko napredoval ter se nečesa naučil o mogočnem nasprotniku.

Dne 14. julija 1865, je skupno s šestimi plezalci začel vzpon in dosegel vrh. Toda pri spustu so se vrstili neznanj in komplicirani dogotki, s katerimi se je usoda poigrala v zadnjem dejanju te matterhornske tragedije.

Noben dramatik ne bi zmogel pravilno opisati triumfa in tragičnega zaključka.

Ko so se spuščali po vrvi, oprezno, eden za drugim, je na ledeni ploskvi nenadoma enemu spodrsnilo in v delcu sekunde

Dr. Planinšek na vrhu Mt. Blanca. "V hribih se kujejo prijatelstva in se krepijo. Človeški odnosi se poglobljajo..." (Planinko)

EIGER:

EDEN IZMED TREH VRHOV, KI KRONAJO SVICARSKE ALPE

Z zmago Matterhorn je zlato obdobje alpinizma zaključeno. Začenja se nova doba v zgodovini planinstva, širijo se nova obzorja.

Vse do nedavna so smatrali, da je navpična in nevarna severna stena Eigerja, ki je eden izmed treh vrhov, ki kronajo Švicarske Alpe — druga dva sta Mont Blanc in Matterhorn — napremagljiva. In to po pravici! Kajti z vrha je 6000 čevljev globok padec, ki je tako strm, da le nekaj drobcev snega in ledu ostane na njem. Švicarske oblasti so naročile gorskim reševalcem, da je severna stena izven območja, kjer lahko rešujejo poškodovane alpiniste.

Po normalni poti Eiger ni gora, ki bi jo bilo težko zavzeti. Toda prvi alpinisti so kot veliki ljubimci: VEDNO ISČEJO DAME, KI JIH JE TEŽKO OSVOJITI... Prvi, ki jo je osvojil po zahodni snežni steni, je bil Anglež Barrington leta 1858.

Alpinizem ni omejen le na mlade; mnoge gorske podvige so opravili ljudje srednje starosti. V dolgoročnem merilu je presoja več vredna od mišic, elementa: prvi je doseg cilja, drugi pa v varnem povratku. Rek, da je plezanje nevarno, je brez smisla, kajti prav tako so nevarni smučanje, jadrjenje, letalstvo in vožnja z avtomobilom. Toda bolj kot za druge športe pa velja pripomniti, da je to nedovno in nepredvidljivo. In če odpovedo presoja in razsodnost, je to lahko tragedija.

Nevarnosti ni mogoče eliminirati, toda tudi če bi jo mogli,

so zdrseli po hrbtih in izginili v tajnost prepadnih sten. Silen sunek je pretrgal vrh med Whymperjem, ki je bil zadnji, in ostalimi.

Whymper je živel še skoraj pol stoletja, toda misel na katastrofo ga je preganjala do konca življenja.

Leta 1874 se je lotil drugega vzpona na Matterhorn v upanju, da se bo morda iznebil duhov, ki ga preganjajo. Nikoli se ni poročil, predal se je alkoholu. Bil je samotar, molčeč, hodil po svetu in zaklinjal planine.

Toda magnetizem planin, ki ga je kot mladega zajel, ga ni nikoli pustil. Kot starček, ki napol umira, se je vrnil na prizorišče svojih zgodnjih pustolovčin, da bi preživel, zadnje dneve življenja med velikimi vrhovi, ki jih je edine ljubil. "Grožno goro" so končno ukrotili, toda njena tajinstvenost je ostala...

Se vedno je med najbolj slavimi vrhovi Alp in še vedno privlači vse, ki jo vidijo. Matterhorn je več kot samo gora! Dokler bodo ljudje obračali oči proti vrhu, se bodo vedno spominjali časov, ko se je Whymper napotil na vrh, se boril, zmagal in izgubil. Matterhorn je ostal legenda.

Ponoči so se dobro odpočili, Hiebeler se je znal obvladati,

OSVOJITEV MONT BLANCA

Mont Blanc ni samo najvišji vrh v Alpah, je obenem najvišja gora Evrope. Leži na tromeji Francije, Italije in Svice, je torej prava internacionalna gora!

Oče alpinizma je bil Horace Benedict de Saussure, ki je bil bogataš, človek z uglednim socialnim položajem in zelo izobražen. Njegove raziskave na področju prirodnih ved so mu prinesle slavo po vsej Evropi.

Leta 1760 je obiskal Chamonix z namenom, da bi proučeval ledenike, toda tu se mu je porodila ideja, o kateri se drugim še sanjalo ni. Odločil se je, da je možno plezati na Mont Blanc in da ga je treba osvojiti.

Med letom 1775 in 1785 so zabeležili več poskusov, tudi de Saussure se je tega lotil, toda vsi poskusi so se izjalovili. Toda

da ni razburjal spečih; končno se je zvedrilo in dosegli so vrh.

vsak neuspeh poskus je alpiniste o nečem novem poučil.

Preden je zapustil Chamonix, je obiskal vse okolišče vasi in pustil sporočila, da nudi visoko nagrado prvemu človeku, ki bo stopil na vrh Mont Blanca.

Zgodaj zjutraj 7. avgusta 1785 sta se napotila na vrh zdravnik dr. Peccard in iskalec kristalov Jacques Balmat. Po dveh dneh neverjetnih težav sta stala na vrhu, kjer se je njima nudi pogled, ki ga doslej še ni videlo človeško oko. Mračilo se je že, ko sta se odpravljala nazaj z ozeblimi rokami in ob zvonjenju zvonov v Chamonixu in vseh okoljskih vaseh.

Francoska revolucija in Napoleonove vojne so zaustavile nadaljne podvige za precej časa.

Toda po letu 1818 so se aktivnosti ponovno pričele. Naslednjih petdeset let alpinizem ni bil drugače kot plezanje Mont Blanca.

Končno so se začeli lotevati tudi drugih vrhov in strasti okoli osvajanja vrhov so se ponovno razplamtele ob koncu 19. stoletja. Alpe so zopet postale središče osvajanj. Osvajali so vrh za vrhom in okrog leta 1860 je bilo le nekaj visokih alpskih vrhov neosvojenih.

Le Matterhorn, ki slovi po svoji lepoti in višini, je odbijal vse poskuse in do leta 1865 ostal nepremagljiv.

Stodolarski zlati kovaneč bo imel na eni strani 12 kanadskih gosi, ki predstavljajo 10 provinc in dva teritorija, na drugi strani pa glavo kraljice Elizabete v profilu.

Iz slovenske zgodovine...

(Nadalevanje s peti strani)

nega kneza po dostojanstvu nad cerkvenimi. Med zadnjimi pa so veljali več ministeriali salzburskih nadsof in oglejskih patriarhov kot ministeriali manjših škofij ali samostanov.

Da so dosegli svoje zahteve so ministeriali spretno izrabili borbo za nasledstvo, ko so začeli izumirati stari dinasti, posebno pa borbo med Otokarjem II. in Habsburžani za naše dežele.

Prvi so dosegli svoje zahteve štajerski ministeriali, šele kasneje koroški, kranjski ter oni v Slovenski krajini in Istri. Ko je bil zadnji Traungavec Otokar neozdravljivo bolan in je prepustil vojvodino Štajersko avstrijskim Babenberžanom, so štajerski ministeriali kot prvi dosegli, da so zapisale svobodnost, ki so jih do takrat že uživali po nezapisanem običaju. To so bili tako imenovani georgenberški privilegiji iz leta 1186. Skromnejši je bil zapis pravic loških ministerialov na Kranjskem le

ta 1237. Da strnem, v 13. stoletju so si pridobili ministeriali počasi pravico za pravico, s čimer so končno dosegli, da so se smeli svobodno poročati in razpolagati s svojim imetjem. Militi, ki so jim v poznem srednjem veku začeli praviti vitezi, in oboženi hlapi pa so dosegli te pravice šele v 14. stoletju. Tako se je proti koncu srednjega veka nižje plemstvo delilo na uglednejše ministeriale in na viteze.

Če povzamemo celotni zgodovinski razvoj s nam pokaže konec srednjega veka sledeča slika: na eni strani izumirajo veliki in mali dinasti, torej družine starega visokega plemstva, ki jih začno nadomečati ministeriali. Lep primer za to so bili Ptujski gospode na Štajerskem in Turjaški na Kranjskem. Na drugi strani pa se zrača novo nižje plemstvo s preostalim starijim plemstvom v enoten privilegirani plemiški stan. Sličen razvoj proti posenotenju bomo opazili tudi pri kmečkem stanu.

LJUBLJANSKO TERITORIALNO GOSPODSTVO — KONKRETEN PRIMER

Da bomo imeli vsaj bežno predstavlo o velikosti teritorialnega gospodstva na slovenskih tleh se moramo zavedati, da je bila stara Kranjska (brez večjega dela Dolenjske) razdeljena okoli leta 1000 na kakih deset teritorialnih gospodstev. Eno teh je bilo ljubljansko teritorialno gospodstvo. Pozneje so si to gospodstvo pridobili koroški Spanheimi in ga nekoli povečali. Ker skoraj vsak Slovenec pozna ta del slovenske zemlje, sem vzel Spanheimsko ljubljansko teritorialno gospodstvo in njegovo razdeljenost med ministeriale kot nazorni primer (opis je povzet po Vilfanovi PRAVNI ZGODOVINI SLOVENCEV, Ljubljana, 1953, str. 126).

Ljubljansko teritorialno gospodstvo se je razprostiralo južno od Save po vsem ljubljanskem polju in ljubljanskem barju z okoliškimi griči, vse do Logatca in Polhovega gradca. Glavni grad in sedež vsega gospodstva je bil v Ljubljani. Včasih je tukaj prebival kak član Spanheimske rodbine, drugače pa je teritoriju načeloval ljubljanski kastelan. V vencu okoli Ljubljane so gospodstvo varovali utrjeni stolpi razporejeni

SLOVENCİ IN NOVO NIZJE PLEMSTVO

Ko so se tuji plemiči naselili po slovenski zemlji, so pripeljali s seboj nesvobodne člane svoje familie kakor tudi kmete-koloniste. Po poteku kakih sto ali več let so se stiki s starimi posestvi na Bavarskem, v Frankoniji in drugod počasi trgali, s tem pa je tudi prenehal dotok tujih nesvobodnih k tem plem-

ga, kakor Gorčane, Jeterbenk, Poihov Gradec, Falkenberg, Igiliti, Pravni položaj ministeriala Turjak in Sostro. V teh stolpih so prebivali ministeriali ali mladi pa ni bil enak. Najuglednejši so bili Turjaški. Do 13. stoletja so bili svobodni gospodje in so se šele v tem stoletju podredili Spanheimom. Izmed starih ministerialnih družin sta bili v 13. stoletju najbolj znani še Falkenberška in Jeterbenška. In še morda kateri od gornjih stolpov pa je lahko bil le sedež milita. Verjetno pa je bilo še več utrjenih stolpov, sedežev mlitov, za katere pa ne vemo. Izgleda, da je vsakemu utrjenemu stolpu, ali ministerialnemu gradu, pripadal tudi dvor s pridvornim gospodarstvom. Iz povedanega se razvidi da, je tvorilo Spanheimsko ljubljansko teritorialno zemljiško gospodstvo zaokroženo celoto sredi katere skoro ni bilo nobenih inkvadov. Edina izjema sta bila dva cerkvena zemljišča, pa še ta sta nastala šele v 13. stoletju. V mislih imam posest nemškega viteškega reda in posest kartuzije Bistra, vendar upravne enotnosti tudi ta cerkvena posest ni razbila.

Če so sedaj ti tuji plemiči mešali in "podomacili", rabili obožene hlape ali upravnike svojim gradov in posestev, so morali začeti najemati gotovo tudi Slovence. Tako se pričena slovenski dotok med novo nastajajoče nižje plemstvo. Ko izginjevalo v 13. stoletju sloven-

ska imena med starejšim plemstvom, se ta začno pojavljati med nižjim. Tako so ostale odprte slovenskemu dotoku plemiške vrste tudi v poznem srednjem veku. Kolik je bil ta dotok natančno ne vemo, lahko pa sklepamo, da ni bil malenkosten. Večja posestva so rabila vedno več vojakov, to so bili militi, ki s ojim pozneje pravili vitezi, in v 14. in 15. stoletju jih je bilo veliko število po slovenski zemlji. B. Grafenauer na primer navaja, da je bilo v zgornji Savinjski dolini v 12. stoletju samo na enem gospodstvu okoli sto vitezov. (ZGODOVINA SLOVENSKEGA NARODA, 2. zv., Ljubljana, 1965, str. 243). Temu lahko pridamo, da je bila v prvi polovici 15. stoletja poznana po vsej Evropi konjenica celjskih grofov, pozneje knezov, ki je štela od 500 do 1000 mož. Reči smemo, da je bilo med njimi mnogo, če že ne velika večina Slovencev. Takih primerov pa lahko naštejemo še in še.

Predno bomo zaključili poglavje o plemstvu, pa si bomo še ogledali, kaj se je zgodilo v tem razvoju s kosezi.

Zdravniki iz Kolumbije, ZDA in Brazilije so izjavili, kar so mnoge organizacije, ki delujejo v deželah razvoja, že dolgo zatrjevale iz svojih izkušenj, da povzročijo propagandna za zmetanja vo materinskega mleka z umetnimi formulami veliko škodo otrokom revnih družin latinske Amerike. Podjetja, ki prodajajo steklenice in material za formulo mleka, izkoriščajo vsa psihološka sredstva, da bi povečali svoje dobičke. Pri tem pa seveda večina teh dežel nima pogovora, ki so potrebni, da tak program ne povzroči direktne škode (dovoljno znanje, možnost obhajevanja formule, zadostno čiščenje posode, itd.) otrokom, čeprav je znanstveno dogmno, da uspevajo otroci mnogo bolje pri materinem mleku tudi v deželah, kjer so zunanji pogoji bolj ugodni.

Svet je prenaseljen s tevezjski mi prejemniki. Na 1000 prebivalcev pride prejemnikov v Monaku 648, v ZDA 632, na Danskem 344, v Angliji 328, Vzhodni Nemčiji 317, Zapadni Nemčiji 311, Franciji 272, Italiji 229 in v SS-SR 200. V ZDA ima televizijski prejemnik 98% vseh gospodinjstev, med 3/4 barvastih prejemnikov. Približno polovica gospodinjstev ima po dva prejemnika.

PRISPEVAJ V TISKOVNI SKLAD "SLOVENSKE DRŽAVE"

Ob smrti E. Kardelja

UČITELJA KOMUNISTIČNE TIRANIJE

De mortuis nil nisi bonum!... Sicer to staro rimsko načelo na spšno velja še danes, vendar se mi zdi, da ob Kardeljevi smrti napravimo upravičeno izjemo in podčrtamo nekatera zgodovinska dejstva, ki so odločilno oblikovala njegove življenjske poglede in vodila njegove vse-skozi razdiralno, protislovensko delovanje.

Hotel je postati učitelj in vzgojitelj slovenske mladine. Videti pa, da ga ta ozko začrtana življenjska pot verjetno ne bo pripeljala do skrbno negovanega cilja: oblasti, se je potem, ko se je teoretično izsolal v Moskvi, Odesi in drugih visokih komunističnih Solah, preračunano velikodušno vključil v zarotniške vrste mednarodne komunistične tiranije in sovražstva.

Za slovenski narod mu ni bilo prav nič. Slovenija mu je služila kot odskočna deska, hladno preračunana pot do oblasti. Po kakšni poti in za kakšno ceno, to za njega ni bilo važno. Med slovenskemu narodu vsiljeno komunistično revolucijo je Kardelj dejal: "Važno je, da pridemo na oblast! In če po končani vojni ne bo več Slovenec, bomo druge naselili!" ... Torej oblast za vsako ceno!

Zgodovinsko politični dogodki, ki so važni v presoji Kardeljeve protislovenske delavnosti, so v glavnem naslednji:

1. Kot vodilni slovenski komunist je že l. 1931, ostro nasprotoval Slovenski deklaraciji, imenovani tudi Koroščeve punktacije, s katerimi so takratni vodilni Slovenci obsodili kraljevo diktaturo, zavrnil plemenske teorije o slovenskem narodu, podčrtali slovensko stvarnost, zahtevali slovensko avtonomijo in s tem nakazali pot za nemožno slovensko gospodarsko politično in narodno-kulturno rast.

2. Nekaj let kasneje, ob prihiti srbsko-hrvatskega sporazuma, ki sta ga 26. avgusta l. 1939, na Bledu podpisala Maček in Cvečkovič, so slovenski komunisti s Kardeljem na čelu javno nasprotovali federativni ureditvi bivše kraljeve Jugo-Slavije.

3. Važen v vrsti zgodovinskih dogodkov je dalje nenapadalna, prijateljska pogodba med nacistično Nemčijo in komunistično Sovjetsko zvezo, ki sta jo 23. avgusta 1939, leta podpisala Ribbentrop in Molotov. Zgodovinsko neizpodbitno dejstvo je, da so takrat v skladu s to pogodbo vse komunistične stranke po svetu, tudi številčno nepomembna slovenska (le okrog 375 članov!) s Kardeljem na čelu po izrecnih navodilih iz Moskve odkrito sodelovale z nacistično Hitlerjevo Nemčijo, napadale pa demokratični svobodni svet predvsem Ameriko, Anglijo in Francijo. Posledično so slovenski komunisti sodelovali z nacistično peto kolono v Sloveniji sami, pomagali sestavljati sezname vseh vidnejših Slovencev, sabotirali kjer so le mogli in načrtno pripravljali s svojim protislovenskim izdajalskim početjem ugodna tla, zmedo, preplah, kaos in kakor se je sam Tito izrazil, ugodne "situacijske pogoje" za izvedbo komunistične revolucije med našim narodom.

4. Ob nacističnem napadu na bivšo kraljevo Jugo-Slavijo na četrto nedeljo, 6. aprila 1941, so slovenski komunisti odkrito sodelovali z nemškimi hordami in s tem izdajalskim dejanjem izgubili pod teži kritične analize takratnih dogodkov vsako legitimacijo, da so se kdajkoli sploh borili za osvoboditev slovenskega naroda. Na koncu druge svetovne vojne slovenski narod ni doživel svobode, pač pa je prišel, kakor pravimo, "iz

dežja pod kap", hočem reči, iz ene tiranije v drugo, ki še danes traja.

V tej zvezi je važen komunistični letak naslovljen na oficirje, podoficirje in vojake bivše kraljeve vojske, ki naravnost kričeče priča o njihovem izdajalskem ravnanju. Letak se glasi: "Oficirji, podoficirji in vojaki! Ne odzivajte se pozivom, ki jih prejimate te dni! Vidite, da vas hoče srbska čaršija izrabiti za topovsko krmo angleške pluto-kratske buržoazije proti Nemčiji, prijatelji in zaveznici zaščitnice vsega delavnega ljudstva Sovjetske Rusije!"

To odkrito sodelovanje z nacistično Nemčijo je trajalo vse do 22. junija l. 1941. Po 22. juniju l. 1941, po nenadnem nacističnem napadu na sopodpisnico nenapadalne, prijateljske pogodbe, Sovjetsko Rusijo, so slovenski komunisti po Leninovem zgledu preusmerili, seveda samo na zunaj, svoje zadržanje in pričeli s takozvano "oboroženo akcijo" proti okupatorju. V "Put-u Jugoslavije" Kardelj piše: "Tačno je, prvi ustaniak počeo je posle 22. junija. I prirodno je, što je tako".

Vendar ta "oborožena akcija" ni bila toliko naperjena proti okupatorjem, kot pa proti zavjednemu in vernemu slovenskemu narodu, ki je komunistem odločno obsodil, zavrnil in končno, ko je bil slovenski narod preganjan, ustrahovan in tako rekoč obsojen na smrt od nacističnih okupatorjev in slovenskih komunističnih izdajalcev, in da bi se kot narod še ohranil pri življenju, je v samobrambi prijel za orožje in se upri morilcem. To je bil glavni vzrok nastanka vaških straž in kasneje, po italijanski kapitulaciji, 8. septembra 1943, leta slovenskega domobranstva.

Vprašanje, ki bo predvsem zanimalo bodočega kritičnega, objektivnega slovenskega zgodovinarja je sledeče: Kje so bili komunisti od 6. aprila 1941. leta in kaj so delali? Odgovor je več kot jase: Ze leta poprej zlasti pa v tem času — april, maj in junij! ... so slovenski komunisti s Kardeljem na čelu odkrito sodelovali z nacističnim okupatorjem.

5. Uresničeni "situacijskim pogojem" je nato sledila po kominterni vsiljeno inscimirana komunistična revolucija v kateri je ustrahovan slovenski narod krvavo plačal in za končno plačilo doživel še popolno duhovno in materialno razdejavanje in izgubo svobode.

6. Sodelovanje slovenskih komunistov s fašisti je prešlo v pravo "fratelanco", katero je Kardelj vneto propagiral na veliko škodo slovenskega naroda na Primorskem. Rešitev slovenskega zamejskega vprašanja je Kardelj videl in iskal v spojitvi z italijanskimi, avstrijskimi in madžarskimi masami, t. j. s komunisti.

7. Turjak, Velike Lašče, Grčarice, Krimska Jama, Ribnica, Kočevje in številni drugi kraji v Sloveniji nemo pričajo o komunističnih zločinih in pokolih.

Po končani drugi svetovni vojni so se pridružili tem številnim žrtvam še iskreni borci za resnično svobodo slovenskega naroda, slovenski domobranci. Vrnjeni razoroženi so bili mučeni, zverinsko poklani v Celju, Teharjih, Radovljici, Kranju, St. Vidu, največ pa v Kočevskem Rogu.

ločili osebe za izvedbo revolucije. Za Slovenijo je bil določen Kardelj. Posledično je Kardelj z ostalimi komunističnimi trino-gi kot "primus inter pares" so-odgovoren za vse zločine!

8. Da Kardelju ni bilo prav nič za resnično osvobodjenje slovenskega naroda in dalje za osvoboditev in združitev slovenskega ozemlja očito priča tudi prošnja, katero je 5. julija 1945, kletčeplazno izrekel sovjetskemu poslaniku v Jugo-Slaviji, Sadžikovu: "Mi bi želeli, do Sovjetska zveza gleda na nas kot na eno izmed bodočih sovjetskih republik in ne kot na predstavnike neke druge države, sposobne, da samostojno rešuje vprašanje ... a na komunistično partijo naj gleda kot na del sovjetske komunistične partije, to je: naše

ramerje naj se ravna iz perspektive, da bo Jugo-Slavija v bodočnost postala sestavni del ZSSSR — Sovjetske zveze.

9. Kardelj je bil dalje tudi eden izmed glavnih pobudnikov za naselitev Srbov in Bosancev v Sloveniji. Začel je uresničevati, kar je med revolucijo dejal: "Ce ne bo Slovencev, bomo druge naselili!" Popolnoma se je strinjal z velesrbsko idejo, da naselijo močno kolonijo Srbov na Primorskem, tako rekoč ustvarijo slovensko "Liko".

10. Kardeljevo odkrito sovršstvo do slovenskega naroda so videli tudi nekateri njegovi ožji sodelavci komunisti in se posledično začeli oddaljevati od njega. Nezaupanje do njega je raslo iz dneva v dan. V nemilost da je skoraj padel celo pri

Titu. Bil je zagrizen "stalinevec" vse življenje, delal v tem svojstvu in kot tak tudi umrl.

Zdaj ga ni več! Z njegovo smrtjo se je število Slovencev, ki so se v različnih dobah slovenske zgodovine vezali z uničevalci slovenskega naroda, povečalo.

V bivši Avstriji sta po tem znana Fišter iz l. 1848, in Dežman. Oba sta se udingala tuju in utonila v tujem kulturnem krogu.

V bivši kraljevi Jugo-Slaviji smo imeli Slovenci plemenske bane: Srnec, Marušič ... (V tisti dobi smo bili Slovenci in drugi narodi v Jugo-Slaviji — z izjemo Srbov, seveda — samo plemena in nič več!), dalje Kramar, Pucej ... Hribar ... ! Ivan Hribar si je našil vsemo-

goča odklovanja, zavlil v "trobojnico", vrgl v Gradiščico, utonil, na bregu pa pustil papir s Prešemovim verzom: "Manj strašna noč je v črne zemlje krilu, kot so pod svetlim soncem sužnji dnovi!" Ivan Hribar, stari kraljevi namestnik in predsednik Društva prijateljev Sovetske zveze pa je pri vsem tem svojim senilnim simbolizmu pozabil pristaviti in pripisati nekaj tipično svojega, izvirnega, namreč, da je tudi on s svojim protislovenskim ravnanjem pomagal kopčati temne oblake, ki so se grozeče zgrinjali nad Slovenijo in kovati slovenskemu narodu verige duhovnega in telesnega sušenjstva.

V Tito-Slaviji se je Kidriču in "drugom" zdaj pridružil še učitelj Kardelj ...

Vsi ti Slovenci so se družili s sovražnimi silami, s tujimi ekonomskimi, političnimi, jezikovnimi in ideološkimi imperiazimi, ki še od naših prvih začetkov, v Karantaniji, pa vse do danes hromijo našo gospo-

darsko-politično in narodno-kulturno rast. De mortuis nil nisi bene ... vendar ... Po njih delih jih poznamo, po njih delih sodimo! L. PECAN

ALI STE ZE PORAVNALI NAROCINO ZA "SLOVENSKO DRŽAVO"

• Avgusta tega leta bosta praznovala zlato poroko slovenska baletna plesalca in koreografa Pia in Pino Mlakar. Pred kratkim sta bila nekaj časa na obisku pri svoji hčerki Veroniki, ki se je po nad dvajsetletni baletski karieri v Evropi in Severni Ameriki ter po gostovanjih še po drugih kontinentih umaknila na kmetijo ob obali ožine North-cumberland v Novi Skotski.

"V ENOTNI KANADI SMO VSI ENAKI"

Ako hočemo napraviti našo družbo zares svobodno morajo vsi kanadčani uživati enake možnosti ... nudene jim morajo biti iste možnosti za napredek, služiti naši domovini, samemu sebi in njihovemu občestvu.

Vaša kanadska vlada s svojo stalno politiko mnogokulturnosti, pomaga čuvati in povpspešuje te osnove istih možnosti.

S pomočjo različnih mnogokulturnih načrtov in podpor ... na vseh področjih trgovanja, v vseh vladnih oddelkih, v pravi in nacionalnih odborih in agenciah ... Kanada podpira enakost možnosti in

to na podlagi osebnih zmožnosti in talentov ... brez kakršnegakoli predsodka!

Vaš minister mnogokulturnosti žrtvuje vse, da se uveljavi to, da imajo vsi kanadčani enake možnosti, neglede na to, kateri kulturni skupini pripadajo. On tudi svetuje pri delu vaših federalnih vladi, in trdo dela na tem, da zares vsa federalna politika mnogokulturnosti odseva isto.

Iz različnih zemlja so prišli ljudje v Kanado ... in so prinesli s seboj mnoge odlične kulture in zmožnosti. To vse pomaga pri presnavljanju Kanade v veliko zemljo.

Ko bodo vsi Kanadčani, neglede na svojo dediščino, uživali iste pravice in privilegije, bomo postali močno združeni, zares demokratični narod.

Mnogokulturna politika vaše kanadske vlade igra važno vlogo, ko ustvarja možnosti, da smo v enotni Kanadi VSI ENAKI.

Vaše mnenje lahko predstavite, ali če želite nadaljnjih informacij, če pišete na: MULTICULTURALISM OTTAWA, ONTARIO K1A 0M5

MNOGOKULTURNOST

ENOTNOST S POMOČJO ČLOVEČANSKEGA RAZUMEVANJA

Honourable Norman Caik
Minister of State
Multiculturalism

L'honorable Norman Caik
Ministre d'Etat
Multiculturalisme